

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SOSYOKÜLTÜREL UYUM ÖLÇEĞİ (SCAS-R)'NİN GAZİANTEP/TÜRKİYE'DE
YAŞAYAN SURİYELİ GÖÇMENLER ÖRNEĞİNDE ARAPÇA'YA UYARLAMA,
GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
ÖNDER YALÇIN

GAZİANTEP – 2018

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SOSYOKÜLTÜREL UYUM ÖLÇEĞİ (SCAS-R)'NİN GAZİANTEP/TÜRKİYE'DE
YAŞAYAN SURİYELİ GÖÇMENLER ÖRNEĞİNDE ARAPÇA'YA UYARLAMA,
GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
ÖNDER YALÇIN

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ AHMET KESER

GAZİANTEP – 2018

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU**

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Önder YALÇIN** tarafından hazırlanan “Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) ‘ nin Gaziantep/Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Göçmenler Örneğinde Arapça’ ya Uyarlama Çalışması” başlıklı tez, 09/01/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Görevi

Unvanı, Adı ve Soyadı

İmzası:

Kurumu/Üniversitesi

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet KESER

Jüri Başkanı

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Şakir DİNÇŞAHİN

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Mesut ŞÖHRET

Gaziantep Üniversitesi

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

**Prof. Dr. Mazlum ÇELİK
Enstitü Müdürü**

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R)’nin Gaziantep/Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Göçmenler Örneğinde Arapça’ya Uyarlama, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması” başlıklı çalışmanın tarafımca, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım. 15/01/2019

Önder YALÇIN

ÖNSÖZ

Göç insanlık tarihi kadar eskidir, tarihte birçok önemli olayın başlangıcı olmuş, günümüzde devam etmekte ve gelecekte de şüphesiz devam edecektir. Göç olgusu çözülmesi gereken bir problem değil; yönetilmesi gereken bir gerçekliktir. Etkin yönetilen göç hareketlerinin, topluma olumlu yansımalarına tarih bir çok kez şahitlik etmiştir. Sınırlarımızı korumak yerine, hem insanları hem de insanlığımızı koruduğumuzda bu Dünya, hepimiz için yaşanılacak daha güzel bir yer haline gelecektir. Türkiye, Dünya’da en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke olarak üstüne düşeni yerine getirmektedir. Dilerim modern Dünya’da kendi üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmeye başlar. Göçmenlerin ve mültecilerin hayatında küçük de olsa olumlu bir değişiklik yapabilmesini umduğum bu çalışma ile, dünyada görmek istediğim değişimin küçük bir parçası olabildiğim için mutluluğumu ifade etmek isterim.

Bu çalışmanın hayat bulmasında kıymetli yönlendirmeleri, ufuk açıcı ve cesaretlendirici desteği ile yanımda olan, öğrencisine duyduğu güveni her zaman hissettirerek sorumluluk almamı sağlayan değerli danışmanım Dr. Ahmet Keser’e tüm desteğinden dolayı teşekkür ederim.

ÖZET

Araştırmanın nihai hedefi Colleen Ward ve Antony Kennedy (1999) tarafından geliştirilen ve Jessie Wilson (2013) tarafından revize edilen, Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (SCAS-R) Arapça dil eşdeğerlik, geçerlik, güvenilirlik çalışmasının yapılmasıdır.

Bu araştırmaya iki farklı çalışma grubu katılmıştır. Öncelikle ölçeğin çevirisi yapıldıktan sonra, Arapça ve İngilizce dillerini çok iyi konuşan 22 kişiye ulaşılmıştır. Dil eşdeğerliği için seçilen grup, güvenilirlik ve geçerlilik çalışmasına dahil edilmemiştir.

İkinci çalışma grubunun evrenini, geçici koruma altında olan veya ikamet izni ile Gaziantep'te yaşayan Suriyeliler oluşturmaktadır. Örneklem ise Gaziantep'in farklı ekonomik düzeydeki bölgelerinde yaşayan, 18 yaş üstü ve farklı sosyo-demografik yapıya sahip, geçici koruma altındaki 439 Suriyeli'den oluşmuştur.

Tüm sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde SCAS-R'nin Arap kültürü için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bulgular ilgili literatür kapsamında yorumlanıp, politika yapıcılara, saha çalışanlarına ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Uyum, Sosyokültürel Uyum Ölçeği, Göçmen, Geçerlik, Güvenirlik.

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the validity, reliability and the Arabic language equivalence of the (SCAS-R) Socio-cultural Adaptation Scale that was created by Colleen Ward and Antony Kennedy (1999) and revised by Jessie Wilson (2013).

Two different groups have taken part in this study. Initially, after the Arabic translation of the scale was made, 22 people were found who can speak both Arabic and English fluently. These people were chosen for the language equivalency and were not included in the reliability and validity aspects.

The second group is comprised of Syrians who live in Gaziantep, who have either the Temporary Protection Identification card, or residency permit. This group is comprised of 18 and older, 439 Syrians who are from different neighborhoods, economic status and socio-demographic backgrounds.

With all results analyzed, it has been understood that the SCAS-R is a scale that is valid and reliable for the Arabic culture.

The results of this study were supported with additional literature research, and was presented to policy makers, researchers, and humanitarian workers.

Key Words: Social Cohesion, Socio-Cultural Adaptation Scale, Migrant, Validity, Reliability.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLO LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.1. Problem Cümlesi.....	3
1.1.2. Alt Problemler.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.6. Tanımlar.....	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	10
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	10
2.1 Sosyal Uyum Kavramı.....	10
2.2. Sosyal Uyumun Boyutları.....	13
2.2.1 Ekonomik Boyut.....	14
2.2.2. Kültürel Boyut.....	15
2.2.3. Sosyo-Politik Boyut.....	16
2.2.4 Kendini Tanımlama Boyutu.....	16
2.3. Sosyal Uyumu Etkileyen Faktörler.....	17
2.3.1. Ev Sahibi Topluluğun Yapısı İle İlgili Olan Faktörler.....	18
2.3.2. Göç Edilen Menşei Ülkenin Ve Toplumun Yapısı İle İlgili Olan Faktörler.....	18

2.3.3. Göçmenlerin Yapısı İle İlgili Olan Faktörler	18
2.4. Sosyal Uyumun Ölçülmesi	19
2.5. İlgili Araştırmalar	20
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	22
3. YÖNTEM.....	22
3.1 Araştırma Modeli	22
3.2 Evren ve Örneklem	22
3.3 Veri Toplama Araçları.....	25
3.3.1 Revize Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R)	25
3.1.1.1. Dilsel Eşdeğerlik Çalışması.....	26
3.1.1.2 Geçerlik Çalışması	27
3.1.1.2 Güvenirlik Çalışması.....	27
3.4 Veri Toplama Araçlarının Uygulanması.....	28
3.5. Verilerin Analizi Ve Yorumlanması	29
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	30
4. BULGULAR	30
4.1. Revize Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (Scas-R) Arapça'ya Uyarlanma Çalışması	31
4.2. Revize Edilmiş Sosyokültürel Uyum Ölçeği.....	31
4.2.1. SCAS-R'nin Uyarlama Sürecine İlişkin Bilgiler	31
4.2.2. SCAS-R'nin Geçerlik ve Güvenirliğinin Belirlenmesi	36
4.2.3. Yapı Geçerliğine Yönelik Bulgular.....	39
4.2.4. SCAS-R'nin Güvenirliğine İlişkin Bulgular	41
BEŞİNCİ BÖLÜM	43
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	43
5.1. Sonuçlar.....	43
5.1.1. Dilsel Eşdeğerlilik Sonuçları.....	43
5.1.2 Varsayımlara İlişkin Sonuçlar	44
5.1.3. Geçerlik Sonuçları.....	44
5.1.4. Güvenirlik Sonuçları	45
5.2 Öneriler	46
5.2.1 Araştırmacılara Öneriler	46

5.2.3. Uygulayıcılara ve Politika Yapıcılara Öneriler	47
KAYNAKÇA	48
EKLER.....	54
EK.1 İngilizce Sosyokültürel Uyum Ölçeği.....	54
EK. 2 Arapça Sosyokültürel Uyum Ölçeği.....	56

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Yaş ve Cinsiyet Dağılımları	25
Tablo 2. SCAS-R'nin Orijinal Formu ve Çeviri Formu Arasındaki Korelasyon Katsayıları ..	32
Tablo 3. SCAS-R'nin Orijinal ve Çeviri Formaları Puanları İçin Bağımlı Örneklem T Testi Sonuçları.....	35
Tablo 4. SCAS-R Maddelerinin Çarpıklık ve Basıklık Katsayıları	37
Tablo 5. SCAS-R Maddeleri Arasındaki Korelasyon Katsayılarının En Küçük ve En Büyük Değerleri.....	38
Tablo 6. SCAS-R İçin VIF ve Tolerans Değerlerinin En Küçük ve En Büyük Değerleri	38
Tablo 7. Katılımcıların Yaş ve Cinsiyet Dağılımları	39
Tablo 8. Uyum İyi Değerlerinin Kabul Aralıkları ve SCAS-R DFA Uyum İyiliği Değerleri .	41

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. SCAS-R'nin DFA Sonucu	40
--------------------------------------	----

KISALTMALAR

AB	:	Avrupa Birliği
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
BM	:	Birleşmiş Milletler
BMMYK	:	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
CAS	:	Kültürel Uyum Ölçeği
DFA	:	Doğrulayıcı Faktör Analizi
GİGM	:	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
IOM	:	Uluslararası Göç Örgütü
KMO	:	Kaiser-Mayer-Olkin Değeri
SCAS	:	Sosyokültürel Uyum Ölçeği
SCAS-R	:	Revize Sosyokültürel Uyum Ölçeği
VIF	:	Varyans Artış Faktörleri
YUKK	:	Yabancılar Uluslararası Koruma Kanunu

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde; söz konusu araştırmanın problem durumu ve alt problemleri, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sayıtları, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlar ele alınmıştır.

1.1. Problem Durumu

Göç olgusu, son yıllarda, Dünya’da olduğu gibi Türkiye’de de gündemin en önemli temalarından birisi haline gelmiştir. Göç, insanların ve toplulukların yaşamını her dönemde etkilemiştir ve etkilemeye de devam edecektir. Göç olgusu insanlık tarihi kadar eskidir, tarihte bir çok önemli olayın başlangıcı olmuş, halen devam etmekte ve gelecekte de devam edecektir.

Göç olgusundan etkilerini en derinden hisseden ve göçler sonucu gündeme gelen uyum sürecinin en önemli aktörü her zaman insan olmuştur. Farklı kültürlere sahip insanların birbirleriyle olan etkileşimi, beraberinde uyum başta olmak üzere çeşitli toplumsal sorunları meydana getirebilmektedir. Göçler sonucu; dil, gelenek-görenek, kültürel yapı, din gibi bileşenler açısından farklı değerlere sahip insanlar biraraya gelerek, ortak bir şekilde yaşamlarını sürdürmeye çalışırlar. (Aksoy, 2012: 297).

Günümüzde yaşanan en büyük göç dalgalarına sebep olan Suriye Krizi, Dünya’nın II. Dünya Savaşı sonrası yaşadığı en büyük insanlık dramı olarak tarihe geçti. Yaşanan çatışmalar sonrası on binlerce kişi yaşamını yitirirken, milyonlarca kişi yaşadığı yerleri terketmek zorunda kaldı. Yaşanan insani kriz sonra canlarını kurtarmak için sınırlara gelen insanlara Türkiye sırt dönmedi. Nisan 2011 tarihinde, Suriye’den Türkiye’ye giriş yapan yaklaşık 250 kişilik ilk grubun ardından Türkiye, on binlerce Suriyeli’ye kapılarını açmıştır. Günümüz itibarıyla 3.6 milyonu aşan Suriyeli mülteci ülkemize sığınmış durumdadır (GİGM, 2018).

Türkiye’nin açık kapı politikası ve mültecileri sınırlarına kabul etmesi, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi temelinde uluslararası bir sorumluluktur. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, ilticaya erişim hakkını, temel bir hak olarak görmektedir. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra en büyük zorunlu göç hareketinin yaşandığı günümüzde, artan ihtiyaçlara rağmen, özellikle gelişmiş devletlerin ilticaya erişim hakkı ve uluslararası korumanın sınırlarını gittikçe daraltma eğilimde olduğu görülmektedir. Özellikle son dönemlerdeki mülteci krizi sonrası, hem ABD

hem de AB ülkeleri gibi dünya ekonomisini ve siyasetini etkileyen ülkelerde yabancı düşmanlığı ve mülteci karşıtlığı giderek artmış, mülteci karşıtı söylemler geliştiren aşırı sağ partiler seçimlerden zaferle çıkmış veya oy oranlarını ciddi şekilde arttırmıştır. Bu durumda küresel ekonominin çok küçük bir bölümünü elinde tutan ülkelerin ağır mülteci krizi ile baş başa kalmasına sebep olmuştur.

1951 Cenevre Sözleşmesi göçler sonucu yaşanan krizler ile baş etme ve olumsuz etkilerini en aza indirme noktasında üç farklı çözüm sunmaktadır: Bunlar; gönüllü geri dönüş (voluntary return), üçüncü ülkelere yerleştirme (settlement) ve yerel entegrasyon (local integration) olarak karşımıza çıkmaktadır. Yakın geçmişe kadar, Türkiye mültecilerin Avrupa rotasında bir geçiş ülkesi olmuştur. Özellikle az gelişmiş veya üçüncü dünya ülkesi olarak anılan Afrika, Asya ve Ortadoğu ülkelerinden gelerek Türkiye’de sığınma başvurusu yapan ve talepleri haklı bulunan mülteciler, işlemleri tamamlandıktan bir süre sonra başka bir ülkeye yerleştirilmişlerdir.

2000’li yılların başından itibaren hem Dünya’da hem de içinde bulunduğumuz coğrafyada meydana gelen ve toplumsal etkileri derin bir şekilde hissedilen ekonomik ve siyasal gelişmeler, Türkiye’yi transit ülke olma durumunun yanı sıra, hedef ülke haline de getirmiştir. Bu durum; ülkemizi farklı boyutlarda ve farklı yönleriyle etkileyerek, hem politik hem de sosyo-ekonomik yönleriyle baskı altına almıştır. Yaşanan bu gelişmeler sonucu uyum kavramı Türkiye için belki de daha önce hiç deneyimlenmediği kadar önem arz eden bir konu haline gelmiştir (Karaca vd., 2017:16).

Diğer önemli bir nokta ise, 5 milyonun üzerinde yurtdışında yaşayan Türklerin uyum ve entegrasyon konuları her zaman ön plana çıkmış iken, Türkiye ‘uyum sorununu’ artık kendi içinde tartışacak hale gelmiştir (Erdoğan, 2015: 209-220).

İnsan sosyal bir varlıktır ve içinde yaşadığı topluma uyum sağlamaya çalışır. İçinde yaşadığı sosyo-kültürel alana uyum gösterme çabası doğumdan başlayarak, ölüme kadar yaşam boyu devam etmektedir. Uyum; kültürel, siyasal, hukuksal, sosyal, akademik, eğitim, sağlık ve istihdam gibi iç içe geçmiş farklı boyutlardan oluşur. İsviçreli yazar Max Frisch’in, II. Dünya Savaşı sonrası Avrupa’ya yönelik göçler sonrası söylediği “*Wir riefen arbeitskräfte und es kamen Menschen. (İşçi çağırdık, insanlar geldi)*” sözü göçün boyutları hakkında bize ipucu veren ve göç literatürüne adeta kazınmış bir söz olarak tarihe geçmiştir (Frisch, 1965).

Göçmenler ve ev sahibi topluluk arasındaki etkileşim, göçmenlerin kendi gelenek-göreneklerini, alışkanlıklarını ve kültürel değerlerini, göç ettikleri yerlere ve toplumlara

götürmeleri sebebiyle kültürel değişim sürecini de harekete geçirir. Bu süreç geçmişte olduğu gibi gelecekte de böyle devam edecektir.

2011 yılı sonundan itibaren Türkiye'ye gelerek, yaşamlarını burada sürdüren Suriyelilerin, Türkiye'deki kültüre uyum sağlayabilmesi ve Türkiye tarafında da sosyal kabul düzeyinin ne olacağı pek çok akademik çalışmanın konusu olmuştur. Ayrıca sosyal uyumun sağlanmasına yönelik yerel otoriteler, sivil toplum kuruluşları ve Birleşmiş Milletler Ajansları gibi farklı aktörler çalışmalar yürütürken, etkin bir göç yönetimine yönelik merkezi ve yerel düzeyde politika ve program geliştirme çabaları da devam etmektedir. Ülkemizde yaşayan Suriyeliler'in büyük çoğunluğu İngilizce veya Türkçe konuşmadığı için, alanda Suriyeliler'e yönelik uygulanabilecek Arapça bir ölçeğin eksikliği hissedilmektedir. Ölçemediğın şeyi yönetemezsin şıarı ile; bu araştırma alandaki bir eksikliğe cevap verecek ve sosyal uyumu ölçmeye yönelik Arapça bir araç geliştirilmesini sağlayacaktır.

Bu çalışmada, Suriyeli mültecilerin sosyal uyum düzeylerini ölçmeye yönelik Revize Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R)'nin Arapça dil eşdeğerliği, geçerlik ve güvenilirlik analizi yapılarak, böylece literatürde eksik olan ancak büyük ihtiyaç duyulan Arapça güncel bir Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin alana kazandırılması sağlanacaktır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Araştırmanın nihai hedefi Colleen Ward ve Antony Kennedy (1999) tarafından geliştirilen ve Jessie Wilson (2013) tarafından revize edilen, Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (SCAS-R) Arapça diline uyarlamasının yapılmasıdır. Bu amaçla oluşturulan problem cümlesini şöyle ifade edebiliriz:

Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (SCAS-R) Arapça formu dilsel eşdeğerliliğe, güvenilirliğe ve geçerliliğe sahip midir?

1.1.2. Alt Problemler

Problem cümlesi temelinde ortaya konulan alt problemleri şöyle tanımlayabiliriz;

1. Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) dilsel eşdeğerliğe sahip midir?
2. Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Arapça uyarlaması geçerli bir ölçme aracı mıdır?
3. Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Arapça uyarlaması güvenilir bir ölçme aracı mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın ana amacı, Ward ve Kennedy (1999) tarafından geliştirilen ve Wilson (2013) tarafından revize edilen, Sosyokültürel Uyum Ölçeği'ni (SCAS-R) Arapça'ya uyarlamaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen alt amaçlar belirlenerek, bunlara cevap aranmıştır.

1. Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (SCAS-R) dilsel eşdeğerliği nedir?

1.1. Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (SCAS-R) Orijinal Formu ve Arapça Formu Arasındaki Korelasyon Katsayıları

1.2. Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (SCAS-R) Arapça Formu'nun Dilsel Eşdeğerlik İçin Bağımlı Örneklem T Testi Sonuçları Nedir?

2. Arapçaya çevrilmiş ve uygulanmış olan Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (SCAS-R) güvenilirlik ve geçerlik sonuçları nelerdir?

2.1. Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (SCAS-R) güvenilirlik sonuçları nelerdir?

2.1.1. Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (SCAS-R) iç güvenilirlik sonuçları nelerdir?

2.2. Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (SCAS-R) geçerlik sonuçları nelerdir?

2.2.1. Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (SCAS-R) yapı geçerliliği sonuçları nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Göç, özellikle son yarım yüzyıl içerisinde artan bir etkiyle toplumları ve ülkeleri etkileyen önemli bir olgu haline gelmiştir. Özellikle Arap Baharı sonrası Ortadoğu'da ve Kuzey Afrika'da yaşanan toplumsal hareketler bölgeyi siyasi, ekonomik ve toplumsal anlamda bir kriz alanına çevirmiştir. Yaşanan kriz sonrası, merkezi yönetimler zayıflamış, çeşitli radikal gruplar ve terör örgütleri bölgede söz sahibi olmaya başlamıştır. Özellikle 2011'de başlayan ve halen devam eden Suriye Krizi ile bu karmaşa ve belirsizlik ortamı zirve yapmıştır. Yaşanan bu kriz ortamından kurtulmak isteyen insanlar dalgalar halinde daha güvenli bölgelere akın etmeye başlamıştır. 2018 yılı itibarıyla Suriye içinde yerinden edilen kişi sayısı 6 milyonu, Suriye

dışına göç eden kişilerin sayısı ise 5.5 milyonu aşmıştır (BMMYK, 2018). Temmuz 2018 itibarıyla Türkiye’de yaşayan Suriyeli sayısı ise 3.533.822 olmuştur (GİGM, 2018). Yaşanan bu göç dalgasından özellikle sınır bölgesinde yaşayan iller yoğun bir şekilde etkilenmektedir. Türkiye’de yaşanan 7 yılın sonunda Suriyeliler, toplumsal yaşamın bir parçası haline gelmiş, başlangıçtaki insani yardım ve kriz yönetimi odaklı çalışmalar yerini daha bütüncül, toplumsal kalkınma ve sosyal uyuma yönelik çalışmalara bırakmıştır. Her iki toplumun huzur içinde, gerilim ve şiddetten uzak yaşaması sosyal uyuma yönelik çalışmalar ile mümkün olacaktır. Bu bağlamda etkin politika ve programlar gerçekleştirebilmek için sosyal uyum düzeyinin belirlenebilmesi, ihtiyaç odaklı çalışmalar yürütülmesi adına önem arz etmektedir. İngilizce ve Türkçe dillerinde sosyal uyumu ölçmeye yönelik ölçekler mevcut olsa da; ülkemizde yaşayan Suriyeliler’in büyük bir bölümünün Türkçe veya İngilizce konuşmaması sosyal uyumu ölçme noktasında Arapça bir ölçeğe duyulan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır.

Yapılan kaynak taraması sonucu, sosyal uyumu ölçmeye yönelik geliştirilmiş veya uyarlanmış Arapça bir ölçek olmaması bu araştırmanın motivasyon kaynağı olmuştur. Bu çalışma ile güncel ve farklı boyutları olan Sosyokültürel Uyum Ölçeği’nin (SCAS-R) Arapça Dili’ne uyarlaması yapılacaktır. Arapça’ya uyarlanan ilk Sosyokültürel Uyum Ölçeği olması, bu çalışmanın önemini arttırmaktadır.

Türkiye’de yaşayan Suriyeliler’in sosyal uyum düzeyleri üzerine tutarlı, güvenilir ve geçerli bilgi veren ve Suriye kültürüne uyarlaması yapılmış olan bir ölçüm aracı saha çalışanlarına ve yerel otoritelere ihtiyaç analizi, hizmetleri planlama ve politika oluşturma noktasında ışık tutacaktır. Ayrıca araştırmacılara yürütecekleri çalışmalarda önemli bir kolaylık sağlayacaktır. Bunların yanı sıra, ölçekten elde edilecek verilere dayanarak, sosyal uyumu arttırmaya yönelik ihtiyaç temelli projelerin hayata geçirilmesi sağlanacaktır.

Bu çalışma sonucunda, farklı araştırmacılar bu ölçeği Türkiye’nin farklı bölgelerinde, hatta Ürdün, Lübnan ve Irak gibi yoğun şekilde mülteci ağırlayan başka ülkelerde de kullanabilecektir, dil bariyerinin ortadan kalkması sağlanacaktır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1.Sosyal uyum niceliksel olarak ölçülebilen bir kavramdır.

2. Sosyokültürel Uyum Ölçeğinin gerçeği yansıtma derecesi, katılımcıların vereceği gerçekçi ve doğru bilgilere dayanmaktadır.
3. Sosyokültürel Uyum Ölçeğinin uygulanması özel bir yetkinlik ve yeterlilik gerektirmez.
4. Araştırma kapsamında ölçek uygulanan Suriyeli göçmenlerin sosyo-demografik yapısı, evreni temsil etme yeterliliğine sahiptir.
5. Araştırmaya katılan Suriyeli göçmenlerin ölçekteki sorulara verdikleri cevaplar, gerçek düşüncelerini ve görüşlerini samimi bir biçimde yansıtmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmanın bulguları Gaziantep'te yaşayan 439 kişilik Suriyeli göçmen grubundan elde edilen bilgilerle sınırlıdır.
2. Araştırma sonucu ulaşılan bulgular, kullanılan istatistiksel teknik ve yöntemlerle sınırlıdır.
3. Sosyal uyum düzeyinin ölçülmesi, Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (SCAS-R) ölçtüğü boyutlar ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Sosyal Uyum: Bireylerin içine girdiği yeni çevrede, o bögenin yerel dili konuşmak, çevre edinmek, sosyal ve kültürel aktivitelere katılmak ve akademik-mesleki alanları düzenleyebilmek gibi gündelik eylemlerin yerine getirilmesinde karşılaşılan zorluk ile baş etme becerisi sosyal uyum olarak kabul edilmektedir (Berry, 2005:697).

Bir bölgede yaşayan farklı grupların (mülteci, ev sahibi topluluk vs.) kendi kültürel değerlerinden vazgeçmeden ve diğer kültürün etkisi altında kalmadan, hoşgörü içinde, karşılıklı ve anlamlı bir etkileşimle yaşamlarını birlikte sürdürme durumu bize sosyal uyumu ifade etmektedir.

Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R): 1999 yılında Ward ve Kennedy tarafından geliştirilen, 2013 yılında Wilson tarafından revize edilen, 21 soru ve 5 boyuttan oluşan, 5'li likert tipi, bireylerin sosyal uyum düzeyini belirlemeye yönelik ölçektir (Wilson, 2013:63). Göç sonucu yeni bir çevre ile etkileşime giren bireylerin, uyum düzeyini ölçmeye yönelik en sık kullanılan araçlardan biridir.

Göç: İnsanların yaşadığı coğrafyadan, kendi kültürel değerlerinden ve alışkanlıklarından, ekonomik ve sosyal imkânlarından koparak, yani toplumsal hayatın birçok unsurunu geride bırakarak ya da bıraktırılarak yeni bir hayata adım atılması şeklinde tanımlanabilir (Toros, 2008: 9). Ayrıca göçü çeşitli sebeplerle (siyasi baskı, iç savaş, ekonomik krizler, doğal afetler, salgın hastalıklar, etnik kökenli baskılar) bireysel veya kalabalık gruplar halinde yaşadıkları alanı terk ederek, daha güvenli olduğu düşünülen başka bölgelere taşınma durumu olarakta tanımlayabiliriz.

Yaşanılan mekanın değiştirilmesi ve yeni bir bölgeye yerleşme anlamına gelen göç olayı, insanların psiko-sosyal durumlarını etkileyen, toplumları dönüştüren ve değiştiren bir olgudur (Güvenç, 1996: 21).

Petersen göç olgusunun türlerini 5 başlık altında ele almaktadır: (1) ilkel, (2) zorunlu (3) kitlesel, (4) serbest ve (5) yönlendirilen göç olarak ele almaktadır (Petersen [1958]'den aktaran Çağlayan, 2006:75).

Göçmen: Kişinin hukuki statüsü ne olursa olsun, hareketin isteyerek veya istem dışı olup olmaması, hareketin sebepleri veya kalma süresinin ne olduğu kadar olduğuna bakmaksızın, yaşadığı yerden ayrılarak uluslararası bir sınırdan geçmekte olan ya da geçmiş veya ülke içinde yer değiştirmiş olan kişiler (BM-IOM Göç Terimleri Sözlüğü, 2004).

BMMYK ise göç eden bireylerin göç etme nedenlerini, gönüllü ya da zorunlu, yasal ya da düzensiz gibi etkenleri dikkate almadan, kendi ülkesi dışında bir yerde en az bir yıl yaşamını sürdüren kişi olarak tanımlamaktadır (GİGM, 2013: 45).

Göçmen; çoğunlukla ekonomik sebeplere dayalı olarak, yaşadığı ülkeyi kendi iradesi ile terk ederek, farklı bir ülkeye yetkililerinin onayı ve bilgisi dahilinde yerleşen kişidir. Her ne kadar çeşitli eleştirileri beraberinde getirse de, taşındığı ülkenin yetkililerine herhangi bir bilgi vermeden ve onay almadan, düzenli olmayan yollarla göç ederek, o ülkede yaşamını sürdürenler ise kaçak göçmen olarak tanımlanabilir.

Mülteci: *Irkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişidir* (Cenevre Sözleşmesi, 1951. Madde 1A-2).

Mültecilerin yaşamlarını ve geleceklerini tehdit eden çok zor şartlarda yaşamaya zorlanır. İçinde buldukları durum dayanılmaz bir hal aldığında, güvenli hissedebilecekleri bir yer aramak amacıyla kendi ülkeleri dışına çıkarlar.

Ölçme: Bir nesnenin veya olgunun niteliğini veya niceliğini, standart kurallar çerçevesinde; sayarak, gruplara ayırarak, numaralandırıp derecelendirerek ya da birim değerler üzerinden sayısal olarak belirleme sürecidir (Özgüven, 1994:85).

Dilsel Eşdeğerlik: Ölçeğin ilk ortaya çıktığı ve düzenlendiği ana dilde ifade ettiği anlam ile, başka dillerde karşılık geldiği ifadenin birbiri ile aynı olmasıdır. Dilsel eşdeğerlik çalışmasının yapılmasının temel olarak iki amacı vardır. Bunlar; öncelikle testte olan maddelerin, istenilen dile çevrilmesi sürecinde herhangi bir çeviri hatasının olup olmadığını belirlemektir. İkinci amaç ise ölçekte yer alan maddelerin çevirisi ile orjinal dildeki anlamının birbirini karşılayıp, aynı anlamı verip vermediğini belirlemektir.

Geçerlik: Geçerlilik, ölçüm yapmak için tasarlanan ölçüm aracının, ölçülmesi istenen değişken durumu belirleyip ölçebilme derecesidir (Özgüven, 1994:87). Ölçüm yapmak için tasarlanan aracın geçerli olmasının şartı, ölçek için tasarlandığı niteliği ölçmesi ve herhangi başka niteliklerle karıştırmaması gerekir. Örneğin, bir öğrencinin herhangi bir dersten yıl boyunca öğrendiği bilgileri ölçmeye yönelik bir sınav yapılacağını ve sınav sonucunda öğrencinin genel durumunu ortaya koyacak bir puan verileceğini varsayalım. Söz konusu sınav, bu dersin içerdiği bilgileri ölçüyorsa; elde edilen başarı puanının, sınav kağıdının düzeni, yazının güzel olması ve anlatım bozukluğu gibi dersin içeriği dışındaki niteliklerin bir etkisi yok ise bu sınavın geçerli olduğu söylenebilir. Şayet bu durumda elde edilen sınav puanı, asıl ölçülmek istenen ders içeriği ile alakalı bilgilerin bir ölçüsü olur. Yukarıda bahsettiğimiz diğer özellikler bu sınavın sonucu etkiliyorsa, ölçüm aracı tasarlandığı amacın niteliklerini doğru bir şekilde ölçemez.

Güvenirlilik: Güvenirlilik, tekrar edilen ölçümler sonucunda test puanlarının birbiri ile tutarlı, zamana göre değişmeyen ve ölçüm hatalarından arınmış olması demektir. (Hovardaoğlu, 1998:37). Ölçme aracının güvenli olabilmesi için aynı niteliği ölçmek için tekrarlayan ölçmelerde yaklaşık olarak benzer nicel sonuç vermesi gerekir. Güvenilir bir ölçüm

aracı, farklı zamanlarda aynı gruba birkaç defa uygulandığında, grup üyeleri, tekrar eden bu uygulamalarda birbirine yakın puan almalıdır.

Güvenirlik, ölçeğin en temel özelliklerden birisidir. Ölçme aracıyla farklı zamanlarda ancak benzer koşullar ile yapılan ölçümlerden elde edilen değerlerin arasındaki tutarlılık düzeyi ile ölçeğin güvenilirlik düzeyi doğrusal orantı vardır. Güvenirlik ölçme aracının bir özelliği olmasının yanı sıra, ölçeğin sonuçlarına yönelik bir özellik olma niteliği de taşır (Öncü, 1994:29).

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Sosyal Uyum Kavramı

Göçmenlerin farklı kültürel çevrelere uyumu, bu alanda yapılmış çok fazla çalışma olsa da hala çok karmaşık olgulardan birisidir. Göç olgusu; yeni girilen toplumsal çevrede hem bireysel hem de toplumsal alanların yeniden düzenlenmesini gerektirir üstelik yaşanan bu değişiklikler hem göçmenleri hem de göç edilen ev sahibi toplumu birlikte etkilemektedir. Göçmenlerin uyumu, içine girilen ev sahibi topluluğa uyma ve bu yeni toplumda başarılı bir işlevsellik gösterme olarak tanımlanabilir (Ward, 2008:159). Yerel dili konuşmak, çevre edinmek, sosyal ve kültürel aktivitelere katılmak ve akademik-mesleki alanları yönetmek gibi günlük rutin eylemlerin düzenlerken karşılaşılan güçlük seviyesi sosyal uyumun derecesi kabul edilmektedir (Berry, 2005:697).

Sosyol uyum, göçmenler tarafından ev sahibi topluluğun kültürel değerlerinin olduğu gibi kabul edilmesinden ziyade, kendi öz kültürel değerleri ile içine girilen toplumun kültürel değerleri arasındaki farkın idrak edilmesini ve bu farklılıklarla baş etme yeteneğine sahip olmayı gerektirmektedir (Oguri ve Gudykunst [2002]'den aktaran Şeker ve Akman, 2016:504).

Başka bir tanıma göre sosyal uyum, kişinin yeni girdiği toplumun örf, adet ve geleneklerine uyum sağlamak adına davranışlarını değiştirmesidir (Murphy-Lejeune [2001]'den aktaran Ergün, 2012: 136).

Castro'ya (2003) göre, sosyal uyum, kültürel ve sosyal becerilerin gelişimi, yeni kültürün inançlarına, değerlerine, normlarına saygı gösterme ve ev sahibi toplulukla etkin bir iletişim sürdürebilmek adına yeterli iletişim becerilerine sahip olmaktır (Castro [2003]'ten aktaran Sümer, 2009:13). Bireyler kültürel ve sosyal olarak yeterli olduklarında, içine girdikleri yeni toplumda etkili ve başarılı sosyal ilişkiler yürütebilirler.

Yavuzer (2001: 228), uyumu kişilerin sahip olduğu özelliklerinin kendisi ile yaşadığı çevre arasında sağlıklı bir etkileşim içinde olması ve bu etkileşimi devam ettirebilmesi şeklinde tanımlamıştır.

Berry (1997:10) ise sosyal uyumu, aile, iş ve okul yaşamındaki günlük sorumluluklarla baş ederek, içinde bulunan toplumun kültürüne uyabilme yeteneği olarak tanımlamıştır. Yapılan güncel araştırmalar, göçmenlerin sosyal uyumunun, ana kültürü tanıma, dil yeterliliği,

sosyal destek ve değişime açık olmak gibi etkenlerle olumlu etkileneceğini; kaygı, bağlanma kaygısı ve ayrımcılık gibi etkenlerle de olumsuz etkileneceğini göstermiştir (Li ve Lin, 2015:176).

Berry (1997:30) alanyazında en yaygın şekilde kabul gören, kültürel ve sosyal uyumu çoklu boyutları ile ele almıştır. Onun kavramsallaştırdığı şekliyle sosyal uyum, kendi kültürel kimliğini devam ettirme ve yeni kültüre uyum sağlama gibi birbirine zıt iki ana boyut altında, (1) asimilasyon, (2) entegrasyon, (3) ayrışma ve (4) marjinalleşme olmak üzere dört farklı boyuttan oluşmaktadır. Berry'nin ortaya koyduğu bu boyutlardan, entegrasyon, iki olumlu strateji içerir. Topluma yeni gelen kişiler kendi kültürel değerlerini ve yerel özelliklerini korurken, içinde buldukları toplumunda kültürel norm ve değerlerine uyum sağlamaya çalışırlar. Marjinalleşme, hem ev sahibi topluluğa hem de kendi öz toplumuna karşı iki olumsuz strateji içerir. Asimilasyon ev sahibi topluluğa karşı olumlu bir strateji içerirken, yeni gelenler açısından olumsuz bir strateji içerir. Ayrışma da kişinin kendi kültürüne karşı olumlu, ev sahibi topluluk ile ilişki noktasında olumsuz bir strateji içerir.

Berry (1997:30)'nin ortaya koyduğu bu boyutlar kısaca aşağıda belirtilmiştir.

1. *Entegrasyon stratejisi*; hem bireyin kendi öz kültürünü devam ettirmesini hem de yeni kültüre katılımını içerir. Entegrasyonda kendi kültürel değerler korunurken aynı zamanda içine girilen daha geniş toplumun sosyal ağlarına katılımı sağlanır, böylelikle bireyin kendi öz kültürü ile içinde bulunduğu toplumun kültürü birlikte yaşanılır ve her iki taraf içinde fayda sağlar. Buna örnek olarak hem kendi anadilini konuşup, hem de bulunduğu ülkenin dilini öğrenerek, sosyal etkinliklere katılan, kendi kültürel değerleri ile içinde bulunduğu toplumun kültürel değerlerini sentezleyen kişileri gösterebiliriz.

2. *Ayrışma stratejisi*; bireylerin kendi kültürünü korurken, içinde bulunduğu ev sahibi topluluğun kültürüne katılmamasını ifade eder. Bireyler kendi kültürlerini korumaya büyük değer verip korurken, aynı zamanda içinde bulunduğu toplum ile etkileşime girmekten kaçınırlar ve ev sahibi kültürü reddeder. Türkiye'den Almanya'ya göç eden birinci nesilde ve kısmen ikinci nesilde bu olgunun yaşandığını söyleyebiliriz.

3. *Asimilasyon stratejisi*; bireyin kendi öz kültürel değerlerinden tamamen vazgeçip, yeni kültüre tam olarak katılımını içerir. Bireyler kendi kültürel kimliklerini devam ettirmek istemezken, diğer kültür ile günlük etkileşim imkanlarını ararlar. Asimilasyon bireylerin öz

kültürünü yeni kültür ile değiştirerek, yeni bir kültürel kimlik edinimini sağlar. Bunun sebebi de ya göç eden bireylerin kendi ülkelerinde yaşadığı koşullardan dolayı, ülkesine sırt çevirme ve kabul etmeme ya da içine girdiği toplumun asimilasyona yönelik uyguladığı stratejilerden kaynaklı olabilir.

4. *Marjinalleşme ise*; diğer kişilerle iletişim kurma ilgisinin olmamasıdır. Dışlanma veya ayrımcılık sebebi ile hem kendi kültürüne hem de ev sahibi topluluğun kültürüne yabancılaşma ve her iki toplum ile etkileşime girmeme sürecidir. Marjinalleşen birey kendisini sosyal, kültürel ve ekonomik yönden sosyal çevrenin dışına itilmiş ve dışlanmış hissetmektedir (Akıncı, Gedik, Nergiz, 2015:58). Günümüzdeki göç hareketleri göz önüne alındığında yukarıda açıklanan bu stratejilerden, entegrasyon en istenilen, marjinalleşme ise istenmeyen durum olduğunu söylemek mümkündür.

Berry'nin (1997) sosyal uyum modeli genel kabul düzeyi yüksek ve entegrasyonu, ev sahibi topluluğa uyum sağlama da en çok istenen strateji olarak görse de, Giddens (2000: 251) ve Baştürk (2009: 534) gibi araştırmacılar entegrasyonun değil, asimilasyonun en sağlıklı ve hedeflenen uyum stratejisi olduğunu savunmaktadır. Giddens (2000:251) günümüz toplumlarında entegrasyondan daha ileri düzeyde bir durum olarak nitelendirdiği asimilasyon kavramını, ev sahibi topluluğun kültürel değerleri ve normları karşısında özgün kültürün, çoğunluğun değer ve yargılarına uyumlaştırılması olarak kullanmış ve bu kavramı 'eritme potası' olarak tanımlamıştır.

Başka bir görüşe göre, yoğun bir şekilde uygulanan entegrasyon politikaları, yabancı ve ötekileri yaratır. Zorunlu entegrasyon programlarına katılım, farklılıklara odaklanır bu durumda zorunlu entegrasyon programında yer alan göçmenlerin, ev sahibi topluluktan farklı olarak algılanmasına sebep olurken, entegrasyon programlarına katılmayan göçmen toplumu arasında da yabancılaşmalarına sebep olur (Mecheril [2003]'ten aktaran Budzynska 2010:46). Bu durumda göçmenler her iki toplumdan da uzaklaşmış olur. Bu durumu Almanya'da yaşayan özellikle birinci ve ikinci kuşak Türkler arasında görebiliyoruz, Almanlar tarafından yabancı olarak görülen Türkler, Türkler tarafından da 'Almancı' olarak görülmüş ve ciddi uyum sorunları yaşamışlardır. Entegrasyon stratejisi ve programları ihtiyaçlara göre ve her iki toplumu kapsayacak şekilde düzenlenmediğinde, ev sahibi topluluk ile bütünleşmeyi kolaylaştırmaktan ziyade daha da zorlaştıracak, içinden çıkılmayacak bir hale gelecek bir durum söz konusu olabilir.

Entegrasyon da olduğu gibi asimilasyon kavramında da birbirine zıt görüşler vardır. Bazı görüşler asimilasyonun göç eden grup için daha iyi yaşam şartları sunduğunu savunurken, bazı görüşler ise ev sahibi topluluğa zarar verdiğini ve göç eden grubun değerlerine ihanet ederek, geleneklerinden koptuğunu savunmaktadır. Bazıları asimilasyonu en iyi strateji görürken bazıları da tamamen kabul edilemez görmektedir.

Bu noktada Türkiye'nin göçmenlere yönelik uyguladığı uyum politikası, birçok ülkeden farklılık göstermektedir. Türkiye'de 2014 yılında yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğu (GİGM) tarafından öngörülen uyum kavramı asimilasyon ve entegrasyon kavramları ile karşılanmamakta, '*Göçmenle toplumun gönüllülük temelinde birbirlerini anlamalarıyla ortaya çıkan harmonizasyon olarak tanımlanmakta, çok taraflı aktif bir etkileşim ve göçmen odaklı bir yaklaşım*' ifadeleri kullanılmaktadır (YUKK, md. 96). Türkiye'nin sosyal uyum olgusuna yaklaşımı, özellikle Dünya'da son dönemlerde artan aşırı sağ politik düzlemde, insan hakları ve sosyal adalet temelinde insan odaklı bir yaklaşım benimsemesi nedeniyle büyük bir öneme sahiptir.

2.2. Sosyal Uyumun Boyutları

Uyum devam eden bir süreçtir, bu süreçte birden çok etken gözetilerek, farklı paydaşların birlikte aktif şekilde rol almasına ihtiyaç duyan bütüncül bir anlayış gerekmektedir. Sağlıklı ve kapsayıcı bir uyum süreci için sosyal yaşamın, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla, sağlık, istihdam, barınma, eğitim ve ortak yaşam becerileri geliştirme noktasında yürütülecek çalışmalar ve sunulacak hizmetlerinin varlığı, toplumda uyum sürecinin temel altyapısını oluşturarak, gerilim yaşanmadan, farklı toplulukların birarada yaşamasına olanak verir.

Göçmenlerin hem kendileriyle hem de içinde yaşadığı çevre ile etkileşimini dengeleyen ve dinamik ve değişken bir süreç olan uyum süreci

- a) Ekonomik (İstihdam, Ekonomik katılım vb.)
- b) Sosyokültürel (Toplumsal katılım, kültürel değerler vb.)
- c) Hukuki (Yasal statü, kazanılmış haklar vb.)

üç temelden oluşmaktadır.

Hukuk (yasal) boyutu hedef ülkedeki vatandaşların sahip olduğu temel haklara erişebilmesi ve hukuki açıdan tanınması, ekonomik boyut ile göçmenin istihdam olanaklarının olması ya da gelir getirici bir işte çalışma imkanına sahip olması ve sosyokültürel boyut ile

göçmen bireyin herhangi bir dışlanmaya, ayrımcılığa, ötekileştirmeye maruz kalmadan içinde bulunduğu toplumun üyeleri ile birlikte yaşamını devam ettirmeyi ifade etmektedir (Fielden, 2008: 3).

Göçmenlerin ev sahibi topluluklarına uyumunu dört boyutu ile detaylı bir şekilde ele alan Budzynska (2010: 48), bu süreci (1) ekonomik boyut, (2) kültürel boyut, (3) sosyo-politik boyut ve (4) kendini tanımlama boyutu olarak sınıflandırmıştır.

2.2.1 Ekonomik Boyut

İstihdam ile alakalıdır. İstihdam alanında olanak bulabilmek, göçmenin kendisi ve ailesi için maddi güvence sağlar, ve derneklerin verdiği aynı desteklere bağlı olmasını önler. Ekonomik boyuttan bahsederken, 4 farklı durumu ele alabiliriz:

1. Kendisini yerel toplumun dilinden ve kültüründen soyutlayarak yaşamına devam etme durumu: Bu durumda kişi işgücü piyasasına hiçbir şekilde girmeden sosyal yardımlara dayanarak yaşamak veya bir göçmenin işyerinde çalışarak ev sahibi topluluk ile hiç bir iletişim kurmadan yaşamına devam etmektedir. Bu durum gettolaşmaya sebep olabilmekte, göç eden birey ile ev sahibi topluluk arasında herhangi bir etkileşim oluşmasına izin vermemektedir.

2. Mesleki kabiliyetinden düşük işe girme, veya mesleğinden farklı bir işte çalışma durumu: Bu durumda genellikle çalışılan işin ücreti ve ayrıcalıkları yetersizdir. Genelde hizmet işlerinde veya yerel topluluğun yapmak istemediği işlerde çalışılır, çalışma koşulları çok iyi değildir. Birey eğitimini aldığı veya uzun süredir deneyimlemiş olduğu iş yerine, herhangi bir yeterlilik gerektirmeyen basit işlerde çalışır. Sadece iş alanı ile sınırlı olmak kaydıyla az da olsa ev sahibi toplumun üyeleri ile bir etkileşim vardır.

3. Kişinin eğitim düzeyine uygun şekilde kendi mesleğinde çalışması durumu: Bu durum ilk iki durumla kıyaslandığında daha olumludur. Bireyin yerelde konuşulan dile hakimiyeti vardır ve o dilde kendisini çok iyi şekilde ifade edebilmektedir. Ayrıca etkileşimde bulunduğu için o toplumun kültürüne yabancı değildir ve kendisini yakın hisseder. Ayrıca yerel topluluktan oluşan bir çevresi vardır.

4. *Kişinin kendi ülkesinde istihdam bulamadığı iş alanını göç ettiği ülkede bulması durumu:* Bu durum özellikle zorla yerinden edilme durumlarında pek görülmesine de olumlu bir yönü vardır. Bu durumda kişi kendi ülkesinde olduğundan daha yüksek bir sosyal statüye sahiptir ve toplum tarafından saygı görmektedir. Mesleki doyumu ve kazancı kendi ülkesindeki durumun çok üzerindedir.

2.2.2. Kültürel Boyut

Kültürel etkileşim ile bağlantılıdır ve kişinin kendisine yabancı bir kültürün bazı veya bütün geleneklerini, kültürel alışkanlıklarını, ve hayat tarzını benimsemesidir. Kültürel boyutta, göç eden bireyin içinde bulunduğu yeni çevreye verdiği tepki ele alınmaktadır. Kültürel boyut, bireyin yeni toplum ile etkileşim düzeyi ve yaşadığı değişim temelinde dört başlık altında incelenebilir:

1. *Kültürel Kayıtsızlık:* Kültürel etkileşime girememe durumu olarak da ifade edilebilir. Bireyin hem kendi öz kültürüne yabancılaşması hem de içinde bulunduğu yeni toplumun kültürüne tamamen yabancı olma durumudur.

2. *Nativizm (Doğuştancılık):* Bu boyutta kişi yeni girdiği toplumun kültürünü tamamen dışlar ve sadece kendi kültürüne bağlı olur. Bu tür davranış genelde kişinin kendi kültürünü takıntı hale getirmesine sebep olur ve kendisine yabancı bütün kültürleri tamamen dışlar.

3. *Katımlı Birliktelik:* Bu boyutta ise göçmen kendi öz kültürü ile içinde bulunduğu yeni topluluğun kültürünü harmanlayarak bir sinerji yaratır. Çoğu yazar ve araştırmacı, bu durumun en ideal durum olduğunu düşünür çünkü göçmen yeni çevresine alışmaya başlamıştır ve aynı zamanda kendi köklerini ve kimliğini de korumaktadır.

4. *Kültürel Asimilasyon:* Bu boyutta ise kişi, kendi orjinal kültürünü tamamen terk edip, çoğunluk kültürünü benimsemektir. Yazarların ve araştırmacılar bir kısmı bu durumu bireyin açısından en ideal durum olarak betimler. Bunun nedeni de, bireyin tamamen bir kültürü sahiplenmesi ile olası kimlik çatışmalarını engellenmesi olarak görülür.

2.2.3. Sosyo-Politik Boyut

Bu boyut göçmenin sosyal etkileşimi ve devlet ile arasındaki ilişkiye bakar. Burada anlatılan, göçmenin yeni sosyal çevresinde nasıl hareket ettiği ve kendi göçmen topluluğunda sosyal ağlarını nasıl kullandığıdır. Sosyal boyut, göçmenin ev sahibi topluluğundaki birincil ve ikincil sosyal gruplarına girişi ve sosyal roller ile alakalıdır. Politik boyut, göçmenin kendi politik haklarını, vatandaşlığı veya siyasi etkinliğini geliştirmek ile ilgilidir. Bu boyuta istinaden, üç durum görebiliyoruz;

1. *Sosyal Soyutlanma*: Ev sahibi topluluklarını tamamen yok sayma durumudur. Soyutlanma, kişinin sadece kendi etnik çevresiyle etkileşim kurmasından kaynaklanır ve sonuç olarak hiç bir politik hakkı ve temsil edilme hakkı olmaz, ve karar verme aşamalarına dahil olmaz. Sınırlı bir şekilde olsa da göçmenin ikincil sosyal gruplarıyla etkileşim kurma durumudur. Bu uyum için gereken minimum standarttır, ve iş piyasasına uyum ve politik etkinlik ile alakalıdır. Bu durumda gettolar oluşur ve ev sahibi topluluğun norm ve değerleri dikkate alınmaz.

2. *Kısmi Entegrasyon*: Kişinin ev sahibi topluluğuna rahat bir şekilde uyum gösterebilmesi, ve aynı zamanda kendi öz çevresi ile ilişkisini sürdürmesi durumudur. Bu durumda kişi iyi derecede yerel dile hakimdir, kültürü yakından tanıyordur, ve sosyal çevresinde ev sahibi topluluktan oluşan birincil gruplar (komşu, arkadaşar vb.) vardır. Ancak, milli kimliği benimsememiştir ve özel hayatında bu kimliği yansıtmaz.

3. *Tam Entegrasyon*: Kişinin ev sahibi topluluğuna rahat bir şekilde uyum gösterebilmesi, ve aynı zamanda kendi öz çevresi ile ilişkisini sürdürmesi durumunun yanısıra özellikle diğer aileler gibi birincil gruplar ile ilişki kurmasıdır ve özel hayatında da milli kültürel olguları yansıtmaktadır.

2.2.4 Kendini Tanımlama Boyutu

Ulusal kimliğin değişmesi ile ilgilidir. Bunu bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutlarına ayırabiliriz. Bilişsel boyut, kültürel, geleneksel ve tarihi bilgilerle alakalıdır. Birçok ülkede vatandaşlık için başvurulurken, sadece dil ile değil, aynı zamanda kültürel ve tarihi

bilginin bilinmesi şart koşuluyor. Duygusal boyut, vatandaş olmayı, ve yeni vatanına karşı beslediğin duygular ile alakalıdır. Davranışsal boyut, belli bir gruba daha yakın davranıp davranmadığın ile alakalıdır.

Bu aşağıdaki listelenenler ile sonuçlanabilir:

Göçmen kimliğinin devamı, veya kesintisiz bir şekilde önceki ulusal kimliğe odaklanma durumu, kişinin kimliği hakkında hissettiği özgüvensizliğinden doğan şaşkınlık, anksiyete, stres, veya depresyon durumu, yeni ülkeye karşı hissedilen sadakat, ev sahibi topluluğa duyulan dayanışma, ve sosyal ve politik hayatta etkin olma durumu, kimliğin tamamen değişmesi (asimilasyon gibi) veya çoğunluğun kimliğini üstlenme durumu.

2.3. Sosyal Uyumu Etkileyen Faktörler

Sosyal uyum alanında yapılan önemli literatür çalışmaları, uyum sürecini etkileyen çeşitli faktörlerden bahsetmiştir. Yaş, menşei ülke, cinsiyet, medeni durum ve çocuk sahibi olma durumu demografik faktörleri, daha önceki uluslararası deneyimleri, dil yeterliliği, kişisel hedefler, karakter özellikleri, esneklik bireysel faktörleri; kaynakların varoluşu, bireylerin sosyal destek mekanizması olup olmadığı, ön yargı ve kültürel çeşitliliğe yönelik yargılarda çevresel faktörleri oluşturur. (Ang [2007], Ward ve Kennedy [1999], Yang, Noels ve Saumure [2006]'dan aktaran Callaghan, 2018: 2).

Ward, psikolojik ve sosyokültürel adaptasyonun çeşitli değişkenlerden etkilendiğini belirtmiştir. Psikolojik adaptasyon; kişilik özellikleri, baş etme stratejileri, varolan sosyal destek mekanizması gibi faktörlerden etkilenirken, sosyokültürel adaptasyon ise yeni kültürde kalış süresi, kültürel bilgi, dil yeterliliği ve uyum stratejilerinden etkilenmektedir (Ward [2001]'den aktaran Sümer, 2009: 14).

Crowne (2013: 14)'e göre, bireylerin farklı kültürlerle maruz kalma ve kendi ülkesi dışında farklı ülkelerde ve kültürlerde geçirilen zaman, ziyaret edilen ülke sayısı, ziyaret edilen ülkedeki kültürün, bireylerin kendi ülkesindeki kültüre olan yakınlığı ve bireylerin içinde bulunduğu kültürü tanıma isteği gibi etkenler sosyal uyumu şekillendiren ve etkileyen önemli faktörlerdir. Ayrıca sosyal uyumun sağlanmasında ayrımcılık ve sosyal destek önemli birer değişken olarak dikkat çekmektedir. Berry'e göre algılanan ayrımcılığın yoğun olması düşük sosyal uyuma sebep olmaktadır (Berry, 1997: 22).

Uyum kavramı, içinde bulunulan toplumun bir parçası olmayı gerektirir. Ancak uyum toplumun ve devletin desteği olmadan mümkün görünmemektedir. Uyumun sağlanması için

gerekli olan şey, toplumsal çevrenin desteğidir. Devlet göçmenlerin toplumun bir parçası olması için aktif bir rol oynarken, toplumun çoğunluğunda dışlamayan kapsayıcı bir yaklaşımla hareket etmesi gerekir.

Göçmenlerin ev sahibi topluluğa uyum sağlama derecesi, ağırlığı ve yoğunluğu zamanla farklılık gösteren çeşitli değişkenlerden etkilenmektedir. Bu değişkenler üç grupta sınıflandırılabilir:

2.3.1. Ev Sahibi Topluluğun Yapısı İle İlgili Olan Faktörler

Sosyal uyumu etkileyen ev sahibi topluluğun yapısal faktörleri; ev sahibi topluluğun karakteristik özellikleri, kültürel durumu, çok kültürlü deneyimi olup olmaması, ev sahibi toplumun kültürel ve etnik türdeşlik derecesi, ev sahibi toplulukta ekonominin ve istihdam olanaklarının durumu, vatandaşlığı hak etme konusunda yasal düzenlemeler (eşit muamele hakkı) ve son olarak ev sahibi topluluğun göç politikası önemli değişkenlerdir.

2.3.2. Göç Edilen Menşei Ülkenin Ve Toplumun Yapısı İle İlgili Olan Faktörler

Sosyal uyumu etkileyen diğer bir faktör de göç edilen menşei ülkenin ve o ülkedeki toplumun yapısal özellikleridir. Buna örnek olarak, göçmen grubun belirli karakteristik özellikleri, kültürel benzerlik, coğrafi uzaklık, çok kültürlülük deneyimi ve menşei ülkedeki göç deneyimi ve göç geleneği verilebilir.

2.3.3. Göçmenlerin Yapısı İle İlgili Olan Faktörler

Sosyal uyumu doğrudan göçmenlerin kendi özellikleri de etkilemektedir. Bu etkenlerden başlıcaları, göçmenlerin yaşadığı bölgedeki yoğunluğu, göçmenlerin eğitim düzeyi, göçmenlerin yaşı, göçmenlerin cinsiyet yoğunluğu ve göç sebebi ve türü olarak gösterilebilir.

Sosyal uyumu etkileyen yukarıdaki yapısal faktörlerin yanı sıra Kalin ve Berry (1995) başarılı bir uyum için bazı ön şartların olduğunu ileri sürmüştür.

- a) kültürel çeşitlilik noktasında geniş bir toplumsal kabul (çok kültürlü bir ideolojinin varlığı),
- b) düşük seviyede olan ön yargılar (toplumda ırkçılık ve ayrımcılık olmaması)

c) kültürel gruplar arasında karşılıklı olumlu bir tutum olması

d) bireylerin ve grupların topluma karşı aidiyet hissetmesi (Toivonen, 2011: 11)

gibi etkenlerinde önemli olduğunu vurgulamıştır. Sosyal uyum, her iki ülkenin özelliklerinden olduğu gibi, her iki toplumun özelliklerinden de etkilenir. Dinamik ve çok değişkenli bir süreçtir.

2.4. Sosyal Uyumun Ölçülmesi

Sosyal uyum alanında karşılaşılan en önemli güçlükler, bu olgunun ölçülmesi ve kavramsallaştırılması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir çok araştırmacı kültürel şok, uyum, kültürlenme, entegrasyon, asimilasyon, kültürel yetkinlik, kültürel etkinlik gibi karmaşık ve zaman zaman birbirinden ayırt edilemeyen terimler hakkında endişelerini dile getirmektedir. Birbirinden farklı anlamlara gelmiş olsa da, bu terimlerin zaman zaman birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Bu durum yaşanan kavram karmaşasını içinden çıkılması daha güç bir hale getirebilmektedir.

Sosyal uyum, yeni kültürel çevreye “uyum sağlayabilme” ve yeni kültürün mensuplarıyla etkileşime girişme yetkinliğidir. İletişim ve sosyal etkileşim yetilerini ve gündelik toplumsal durumlarda kültürel içeriğin gereksinimlerini karşılayan yeterli kültürel ve sosyal yeteneklerin geliştirilmesi olarak karakterize edilmektedir. Sosyal uyumun en yaygın ölçütleri yerel dili anlama, arkadaşlık, sosyal etkinliklere müdahil olma veya okul ve iş ile ilgili hususları idare etme gibi günlük görevleri yerine getirmede yaşanan zorluk düzeyini ele almaktadır. (Ward ve Rana, [1999]’dan aktaran Sümer, 2018: 15)

Göç sonrası, adaptasyon süreci zorlu bir deneyim olmasına karşın bireyler ve topluluklar için güvenlik, emniyet ve gelecek bağlamında umudu ifade eder. Bireyler ve topluluklar her zaman olumsuz karşılık vermek yerine, ev sahibi kültürün sosyal ve destek sistemlerine bağlı yeni kültüre adaptasyon sağlayabilirler (Sonn ve Bishop, 2002: 4). Yeni kültüre uyum yolundaki bu süreç, farklı boyutlardan oluşur ve doğru yöntemler ile analiz edilmesi hem göçmenin hem de ev sahibi toplumun birbirlerinin tanıma ve karşılıklı ortak yaşam becerileri geliştirmesi açısından önem arz etmektedir.

Sosyo-kültürel adaptasyonun seviyelerini değerlendirebilmek maksadıyla Ward ve Kennedy (1999) Sosyo Kültürel Adaptasyon Ölçeğini (SCAS) önerdiler. Bu ölçü, bireylerin yeni bir kültür ve topluma adaptasyonlarında davranışsal ve bilişsel zorlukları ölçmektedir. Ölçeğin uygulanan kitlenin özelliklerine göre değiştirilebilen esnek bir yapısı olduğu

görülmektedir. Pek çok varyasyonu olmasına karşın söz konusu ölçek kültürel bağlamda en güvenilir olanlardan biri olarak kabul görmektedir (Ward ve Kennedy, 1999: 662).

Sosyokültürel Uyum Ölçeğinin, ana bileşenleri ortaya koymak için yapılan çalışmalar da Ward ve Kennedy (1999) iki faktörlü bir yapı ortaya koymuştur. Bunlar; bilişsel ve davranışsal boyut olarak ortaya çıkmaktadır. Chen ve Choi (2006) ise Singapur'daki Çinli göçmenlerin sosyal uyum düzeylerini ortaya koymak için yaptıkları araştırmalar sonucunda üç faktörlü bir yapının var olduğunu iddia etmişlerdir. Bu boyutları sosyal, fiziksel ve kültürel olarak tanımlamışlardır (Simic ve Tanaka, 2010: 35).

Ward ve Kennedy'nin (1999) tarafından geliştirilen Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS) 23 maddeden oluşmakta ve yeni kültürel sahnede bireyin deneyimlediği gündelik senaryoların (yeni arkadaşlıklar, kişinin alışverişi anlamasını sağlama yetisi vs.) zorluk seviyesini tahakkuk etmektedir. Ölçek, yüksek puanın, büyük adaptasyon zorluklarına işaret eden 5'li değerlendirme cetvelini kullanmaktadır. (Ward ve Rana-Deuba 1999: 430).

Wilson (2013) tarafından revize edilen; Revize Sosyokültürel Uyum Ölçeği SCAS-R, 21 madde ve beş boyuttan oluşan bir ölçektir. Ölçek beşli likert tipi puanlanmakla birlikte toplam puanı alınabilen bir ölçek olup ölçekten alınan toplam puan arttıkça kültürel uyumun arttığı ifade edilmektedir (Wilson, 2013: 89). Ölçek kişilerarası iletişim (interpersonal communication), akademik/iş performansı (academic/work performance), kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım (personal interests & community involvement), ekolojik uyum (ecological adaptation) ve dil yeterliği (language proficiency) olmak üzere toplam beş alt boyuttan oluşmaktadır.

2.5. İlgili Araştırmalar

Sosyal Uyumun ölçülmesine yönelik çeşitli çalışmalar yapılmış, bu çalışmaların neticesinde bazı ölçüm araçları ortaya konmuştur. Sosyal Uyumun kültürel yeterliliğin uyarlanabilir, davranışsal temelli bir sonucu olarak ölçülmesi, Argyle ve arkadaşlarının çalışmalarına dayanmaktadır. Bu ilk çalışmalar daha dar bir çerçevede bürokratik ve sosyal ilişkiler ile yabancılarla çalışma gibi olayların bireysel zorluk düzeylerini tanımlamaya yöneliktir. (Argyle, [1969]; Argyle, Furnham, ve Graham, [1981]; Trower, Bryant, ve Argyle, [1978]'den aktaran Wilson, 2013: 18).

Daha sonra geliştirilen Kültürel Uyum Ölçeği (CAS) ise kendi ülkesi dışında görev yapacak idarecilerin kültürel çeşitliliklerden dolayı meydana gelen durumlara verecekleri

muhtemel cevapları incelemeye yönelik geliştirilmiş bir ölçektir. Kültürel Uyum Ölçeği, kendi ülkesi dışında yaşayan idarecilerin, bu ülkenin ve kendi kültürleri arasındaki farklılıklardan kaynaklanan durumlar ile ne derecede baş edebildiklerini ölçmektedir (Shim ve Paprock, 2002: 17).

Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS), 29 maddeden oluşmakta ve 0 ile 4 arasında değer alan likert bir ölçektir. Bu ölçek ile yeni bir ülkeye gelen göçmenlerin gündelik yaşamda karşılaştıkları zorlukları ve sıkıntıları anlama, ev sahibi toplum üyeleriyle anlamlı ilişki kurarak etkileşime girme ve hedef ülkedeki kültürel değerlerin anlaşılabilmesi derecesini ölçmek hedeflenmektedir. Ölçekten elde edilen puan ile sosyokültürel uyum düzeyi arasında negatif bir korelasyon vardır, yani elde edilen puan arttıkça, sosyokültürel uyum düzeyi düşer (Ward ve Kennedy, 1999:662).

Wilson (2013) tarafından, Sosyokültürel Uyum Ölçeğinin (SCAS) revize edilmesi ile elde edilen ve güncellenen; Revize Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) 21 madde ve beş boyuttan oluşan bir ölçektir. Ölçek beşli Likert tipi puanlanmakla birlikte toplam puanı alınabilen bir ölçek olup ölçekten alınan toplam puan arttıkça kültürel uyumun arttığı ifade edilmektedir.

Ölçek kişilerarası iletişim (interpersonal communication), akademik/iş performansı (academic/work performance), kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım (personal interests & community involvement), ekolojik uyum (ecological adaptation) ve dil yeterliği (language proficiency) olmak üzere toplam beş alt boyuttan oluşmaktadır (Wilson, 2013: 89).

Zamanla geliştirilen eklenen veya çıkarılan bölümler ile, sosyal uyumun daha tutarlı ölçülmesi hedeflenmiştir. Sosyal uyum soyut bir kavram olduğu ve net olarak ölçülmesi mümkün olmadığı için, toplumsal dinamikler değiştikçe yeni ve farklı dillerde ölçeklerin geliştirileceği de kabul edilmesi gereken bir gerçektir.

Sosyal uyumu ölçmeye yönelik geliştirilen ölçek çalışmaları birbirinden etkilenerek, zamanın yapısına da ayak göstererek güncellenmiş, bu yenilenme sürecinde ilk oluşturulan bilgi de tamamen reddedilmemiştir. Günümüzde hatalardan arınmış, yeni yaşam koşullarını dikkate alınarak ölçüm yapan ve 2013 yılında revize edilen Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R), en güncel durumda olması sebebiyle seçilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma süreci ve modeli ile alakalı temel bilgilere yer verilmiştir. Evren ve örneklem, verilerin toplanması, işlenmesi ve analizi sürecinde kullanılan istatistiksel yöntemlere ele alınarak, Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R)'nin Arapça'ya uyarlanma sürecinde izlenen yönteme vurgu yapılmıştır.

3.1 Araştırma Modeli

Genel olarak herhangi bir zaman diliminde yaşanan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi hedefleyen araştırma yöntemi, tarama modeli olarak tanımlanır. Çalışmanın konusu, kendine has durumlar özelinde, değiştirmeden, olduğu gibi betimlenir. Kendine has bu durumları, ne olursa olsun değiştirme veya dışarıdan yapılan bir müdahale ile etkileme çabası gösterilmez. Ortaya çıkarılmak istenen bir şey vardır ve çevremizdedir ancak önemli olan bu yargıyı uygun tekniklerle “gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar, 2005:77).

Gaziantep'te yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeliler'in sosyal uyum düzeylerini ölçmek üzere, Ward ve Kennedy (1999) tarafından geliştirilen ve Wilson (2013) tarafından revize edilen, Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (SCAS-R) Arapça diline uyarlamasının yapılması hedeflenen bu çalışma genel tarama modelindedir.

3.2 Evren ve Örneklem

Bu araştırmaya 2 farklı çalışma grubu katılmıştır. Öncelikle ölçeğin çevirisi yapıldıktan sonra, Arapça ve İngilizce dillerini çok iyi konuşan 22 Suriyeli'ye ulaşılmıştır. Bu grup uluslararası sivil toplum kuruluşu çalışanları, Birleşmiş Milletler çalışanları ve akademisyenlerden oluşmaktadır. Çalışma grubu dil eşdeğerliğine yönelik oluşturulduğu için, yüksek eğitim görmüş ve her iki dili çok iyi şekilde konuşan kişilere ulaşılmıştır. Bu kişilere bir kod verilerek, İngilizce ve Arapça ölçek 15 gün ara ile 2 kez uygulanmıştır. Dil eşdeğerliği için seçilen grup, güvenilirlik ve geçerlilik çalışmasına dahil edilmemiştir.

İkinci çalışma grubunun evrenini, geçici koruma altında olan veya ikamet izni ile Gaziantep'te yaşayan Suriyeliler oluşturmaktadır. Örneklem ise Gaziantep'in farklı ekonomik

düzydeki bölgelerinde yaşayan, 18 yaş üstü ve farklı sosyo-demografik yapıya sahip, geçici koruma altındaki 439 Suriyeli'den oluşmuştur. Ölçek uyarlama çalışmalarında örneklem büyüklüğü olarak olarak madde sayısının 10 katı olmasının uygun bir yöntem olduğu belirtilmiştir (Nunnally ve Bernstein [1994]'ten aktaran Kırca, 2017:32). Bu durum 20 maddelik bir ölçek uyarlama çalışması için 200 kişilik bir örnekleme ihtiyaç duyulduğunu anlamına gelmektedir. Fakat Costello ve Osborne (2005) yaptıkları çeşitli deneme çalışmalarında bu oran ile yapılan faktör analizi sonuçlarının çoğunun yanlış olduğunu göstermişlerdir. Bu nedenle madde başına en az 20 katılımcı ile çalışmanın daha sağlıklı bir yöntem olduğunu belirtmişlerdir. (Kline [1983]'ten aktaran Güngör, 2016:110).

Bu çalışmada daha güvenli bir sonuca ulaşabilmek adına Kline'nin bu görüşü dikkate alınarak, örneklem sayısı her madde için 20 kişinin biraz daha üzerinde tutularak 439 olarak belirlenmiştir. Krejcie ve Morgan (1970)'e göre %95 güven düzeyinde ve 0,05 hata payı ile ulaşılan 439 örneklemeden elde edilen veriler, Türkiye'de yaşayan anadili Arapça olan 18 yaş üstü herkese genellenebilmesi için yeterlidir. Uyumu etkileyen değişkenlerin başında o kültürde kalış süresi önemli bir rol oynamaktadır. (Ward ve Kennedy [1999]'dan aktaran Tanaka ve Simic-Yamashita, 2010:27). Bu sebeple belirli bir süreden daha az farklı bir kültürde bulunuşun, Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin uygulanmasında doğru ve güvenilir bir sonuç vermeyeceği düşünülerek, araştırmaya katılmak için Türkiye'de en az 6 ay yaşama kriteri konulmuş ve 6 aydan daha kısa sürede Türkiye'de bulunanlar araştırmaya dahil edilmemiştir.

Sosyal Uyum Ölçeği (SCAS-R)'nin geçerlilik ve güvenilirlik düzeyini ortaya koymaya yönelik ulaşılan 439 katılımcıdan, 15'i tekli ve çok değişkenli uç değerler varsayımı gereği veriden çıkarılmış ve geriye 424 kişilik veri seti kalmıştır.

Bu çalışmada olasılıklı olmayan örnekleme (non-random sampling) türlerinden kota örnekleme (quota sampling) ve uygun örnekleme (convenience sampling) kullanılmıştır.

Örnekleme türlerinin olasılıklı (random) ve olasılıksız (non-random) olmak üzere iki şekilde ele alınarak sınıflandırmanın yaygın olarak kullanıldığı söylenebilir. Olasılıklı örnekleme, evreni oluşturan birimlerin hepsine eşit seçilebilme şansının verildiği örnekleme türüdür. Evreni temsil etmek amacıyla seçilecek örneğe girecek birimlerin tesadüfi olarak seçilemeyip araştırmacının kendi inisiyatifi ile seçtiği birimlerden oluşan örnekleme ise olasılıklı olmayan örnekleme türüdür (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004).

Kota Örnekleme (Quota Sampling): İnceleme ve araştırma konusu olan topluluğun belli özelliklerini yansıtabilmek için, topluluğun içinde yalnız belli özelliklerde olan örneklerin

alınmasını gerektiren araştırma yöntemidir. Özellikler sıklıkla coğrafi bölge, cinsiyet, yaş, sosyal sınıf gibi kriterlere göre oluşturulur. Fakat seçilen örneklerin belirlenmesi olasılıklı olmadan araştırmacı tarafından belirlenen sayıda bireyin seçilmesi ile olur.

Uygun Örnekleme (Convenience Sampling): Bu örnekleme türü, araştırmaya hız kazandıran bir yöntemdir. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer. Bu örnekleme yöntemi çoğu zaman araştırmanın diğer örnekleme yöntemini kullanma olanağının olmadığı durumlarda kullanılır (Dawson ve Trapp, 2001:70)

Bu çalışmada evreni oluşturan grup; yaş, cinsiyet, coğrafi bölge, meslek, gelir düzeyi, sosyo-ekonomik yapı gibi değişkenler göz önünde tutularak sınıflara ayrılmış ve seçilecek örneklem büyüklüğü bu sınıflara dağıtılarak bir kota belirlenmiş ve belirlenen bu kotaya göre her sınıftan belirli bir sayıda örneklem alınmıştır. Daha sonra hem farklı bölgelerde çalışma yürütülecek kişilere ulaşılmış; hem de göçmen bilgilendirme merkezine gelen göçmenler ile bu çalışma yürütülmüştür. Araştırmacının işi dolayısıyla kendisine ulaşan göçmenlerle de bu çalışma yürütülmüştür. Bu sebeplerle bu çalışmada, olasılıklı olmayan (non-random) örnekleme yönteminin, hem kota (quota) örnekleme hem de uygun (convenience) örnekleme türleri kullanıldığını söyleyebiliriz.

Örnekleme oluşturan Suriyeliler'in cinsiyet ve yaş değişkenine yönelik yüzdelik ve frekans değerleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet ve Yaş Dağılımları

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	212	50.0
	Erkek	212	50.0
Yaş	18-23	102	24.1
	24-29	137	32.3
	30-35	90	21.2
	36-40	47	11.1
	41-46	30	7.1
	47-53	18	4.2
Toplam		424	100.0

Tabloda görüldüğü üzere örnekleme oluşturan katılımcıların kadın ve erkekler cinsiyete göre dengeli bir dağılım halindedir. Katılımcıların %50 oranına denk gelen 212 kişi kadın yine %50 oranına denk gelen 212 kişi erkek olacak şekilde örneklem oluşmuştur. Suriyeliler'den oluşan araştırma grubunun yaşı 18 yaş ile 53 yaş arasında değişmektedir. Katılımcıların ortalama yaşı ise 30.18'dir. Sosyokültürel Uyum Ölçeği yetişkinlere uygulanan bir ölçektir. Araştırmaya katılan örneklem grubun yaş aralığı, ölçeğin uygulanabilmesi açısından uygun olduğu söylenebilir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak cinsiyet ve yaş içeren genel bilgi bölümünü takiben, Ward ve Kennedy (1999) tarafından geliştirilen ve Wilson (2013) tarafından revize edilen Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) kullanılmıştır.

3.3.1 Revize Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R)

SCAS-R 21 madde ve beş boyuttan oluşan bir ölçektir. Ölçek beşli Likert tipi puanlanmakla birlikte toplam puanı alınabilen bir ölçek olup ölçekten alınan toplam puan arttıkça kültürel uyumun arttığı ifade edilmektedir (Wilson, 2013:63). Ölçek kişilerarası iletişim, akademik/iş performansı, kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım, ekolojik uyum ve dil yeterliği olmak üzere toplam beş alt boyuttan oluşmaktadır.

Katılımcılar ölçekte farklı sosyo-kültürel durumlarda karşılaştıkları güçlükleri ifade eden 1'den 5'e kadar bir değeri işaretlemektedirler. Ward ve Kennedy (1999) tarafından geliştirilen Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS)' de elde edilen yüksek puanlar, yüksek zorluğu (zayıf uyumu) ifade etmektedir. Wilson (2013) tarafından revize edilen Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R)'de ise süreci kolaylaştırmak adına, yüksek puan, daha iyi sosyal uyumu gösterecek şekilde revize edilmiştir (Wilson, 2013:72).

3.1.1.1. Dilsel Eşdeğerlik Çalışması

Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Arapça'ya adapte edilirken esas amaç, ölçeği İngilizce'den Arapça'ya tercüme etmek değil, Arap kültürüne karşılık gelecek ve anlaşılması kolay bir ölçek meydana getirmek olmuştur. Bu sebeple, sözcükler özenle seçilerek, Arap kültüründe olmayan, yabancı sayılabilecek etmenler çıkarılmış ve Arapça dili ve kültürü göz önünde tutularak, uygun tümce yapıları elde edilmiştir.

Bir kültüre özgü olarak geliştirilmiş olan bir ölçeğin başka bir kültüre uyarlamak için yapılacak geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının ilk basamağını orijinal ölçeğin tercümesinin yapılarak, dil eşdeğerliğinin sağlanması oluşturur (Geisinger [1994]'ten aktaran Öner, 1994:81).

Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R)'nin maddelerinin Arapça ifadesinde bir kusur var mı, yok mu ve bu maddelerin taşıdıkları anlamları hangi düzeyde karşıladığını belirlemek maksatıyla dil eşdeğerliği çalışması yürütülmüştür. Dil eşdeğerliğinin ortaya konulmasına yönelik aşağıda ifade edilen süreç izlenmiştir.

Çeviri Süreci: İngilizce ölçeğin, Arapça çevirisi hem İngilizce hem de Arapça'ya ileri derecede hakim ve alan uzmanlardan oluşan 5 kişilik ekibe yaptırılmıştır. Daha sonra Arapça ve İngilizce diline hakim 2 dil bilimci tarafında tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. Orijinal İngilizce form ile yeniden İngilizce'ye çevrilen her iki form karşılaştırılmış, Arapça çeviride bazı küçük değişiklikler yapılmıştır. Bu işlem sonunda geçici Arapça form oluşturulmuştur.

Çevirinin Değerlendirilmesi: Elde edilen geçici Arapça Form, 15 kişiye uygulanmış ve görüşleri alınmıştır. Bu çalışma sonucunda; gelen geri dönüşler neticesinde ölçeğin uygulanmasına yönelik daha detaylı ve daha açıklayıcı bir Arapça yönerge metni yazılmıştır. Arapça formun, 3 alan uzmanı ve 1 dilbilimci ile birlikte yeniden üzerinden geçilmiş, Arapça dilini en iyi şekliyle ifade edebilme açısından, bazı maddeler yeniden gözden geçirilmiş, uygun görülen düzenlemelerin yapılması neticesinde Arapça formunun son hali elde edilmiştir.

Eşdeğerlik ve Güvenirlik Çalışması: Elde edilen Arapça ölçek ile orjinal İngilizce ölçek, Gaziantep'te yaşayan; Birleşmiş Milletler çalışanları ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarında çalışanlar ve akademisyenlerden oluşan, çok iyi derecede İngilizce konuşan, ana dili Arapça olan 22 kişiye 15 gün ara ile iki kez uygulanmıştır. İngilizce ve Arapça uygulamalar arasında Bağımlı Örneklemeler t Testi ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayılarına bakılmıştır.

3.1.1.2 Geçerlik Çalışması

Ölçüm yönteminin geçerliliği, ölçülmesi planlanan şeyi ne derecede ölçtüğü, gerekli olmayan ayrıntıları ise hesaba katmadığı ve hiç ölçmediği ile ifade edilebilir (Bulduk [2003]'ten aktaran Karabulut, 2012: 46). Yapı geçerliliğine tanımlayacak olursak, ölçeğin soyut olmayan bir durumu doğru derecede ölçmesi diyebiliriz (Tavşancıl, 2002: 45). Kısaca, yapı geçerliliği, araştırma sonucu ulaşılan sonuçları ve bunların ölçülen olgu ile ne derece bağlantılı olduğunu bize söyler.

Ölçekler için yapı geçerliği birincil derecede önem taşır (Tezbaşaran, 1996:52). Yapı geçerliği, ölçeğin ölçülmek istenen kavramsal yapıyı ölçme yeteneğini gösterir. Ölçeğin ve ölçekten elde edilen puanın ne anlama geldiğinin araştırılması sürecidir.

Çevirisi yapılan SCAS-R'nin orijinal faktör yapısının doğrulanıp doğrulanmadığı diğer bir deyişle yapı geçerliğinin sağlanıp sağlanmadığı doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile araştırılmıştır. Huck (2001:143), bir teorik düzlemde olan modellerin ölçülmesinde DFA'nın daha sağlıklı neticeler verdiğini savunmaktadır. Bu sebeple ölçeğin orijinal formundaki faktör yapısı ile Arapça formunun uygulanması sonucu oluşan faktör yapısının uyum gösterip göstermediğini anlayabilmek açısından, veriler DFA ile analiz edilerek incelenmiştir. Ayrıca yapı geçerliliği Kaiser-Meyer-Olkin Testi ile değerlendirilmiştir. Bu inceleme sonucunda uyuma yönelik değerlerinin kabul edilebilir ve ölçeğin orijinalinde olduğu gibi 5 faktörlü bir yapısı olduğu görülmüştür.

3.1.1.2 Güvenirlik Çalışması

Ölçeğin geçerliliğinin sağlanmasını takiben ardından güvenirlik düzeyi incelenmiştir. Bir ölçeğin güvenirliliği, tekrar eden farklı zamanlardaki ölçümlerde aynı sonuç vermesiyle ifade

edilir. Kısaca güvenilirlik, ölçeğin, ölçüm yapma sürecinde tutarlı olmasıdır (Wiersma [2000]'den aktaran Karabulut, 2012: 46).

Güvenirlik, bir ölçeğin veya testin, ölçmeyi istediği özelliği doğru ölçüp, ölçemediği ile alakalıdır (Tekin, 1993:27). Likert tipi ölçeklerin güvenilirliği ölçmek için kullanılan Cronbach Alfa katsayıları uyarlanan ölçeğin alt ölçekleri ve ölçek toplamı için ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Bu katsayı ölçeği oluşturan maddelerin iç tutarlılığı ve homojenliği hakkında bilgi verir (Tezbaşaran 1996:48). Güvenirlik ölçüm katsayılarının, .60'ın üstünde çıkması güvenilirlik için yeterli ve uygun görünmektedir.

Karasar (2000) ise güvenilirliği, “aynı şeyin bağımsız ölçümleri arasındaki kararlılık, ölçülmek istenen şeyin sürekli olarak aynı sembolleri alması, aynı süreçlerin izlenmesi ve aynı ölçütlerin kullanılması ile aynı sonuçların alınması” şeklinde tanımlamaktadır (Karasar, 2000:155). Güvenirlik hesaplamaları kapsamında Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı analizleri hesaplanmıştır.

Ancak sosyokültürel uyum ölçeği ile ölçülmek istenen sosyal uyum, zamanla değişebilmektedir. Sosyal uyumu ölçmeye yönelik tasarlanan bu ölçek, insanların sabit ve zamanla değişmeyen özelliklerini ölçmediğinden dolayı, test-tekrar test yöntemi Sosyokültürel Uyum Ölçeği açısından uygun bir yöntem olarak görülmemiş ve uygulanmamıştır.

3.4 Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Ölçek uygulanan bireylere çalışmanın temel amacı ve ölçek ile alakalı açıklamalar yapılmıştır. Katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu, ölçekte isim belirtmeksizin uygulamanın gerçekleştirileceği açık bir şekilde anlatılmıştır. Çalışma boyunca etik değerler göz önünde tutulmuş, elde edilen verilerin bilimsel amaçlara yönelik kullanılacağı, kişilerin mahremiyetinin gözetileceği ve bilgilerin herhangi bir yerde paylaşılmayacağı konusunda katılımcılara bilgi verilmiştir.

İlk uygulama, dil eşdeğerliğinin test edilmesine yönelik olmuştur. Ölçeğin Arapça'ya çevirisi yapıldıktan sonra; her iki dili çok iyi düzeyde konuşan ve Gaziantep'te yaşayan 25 Suriyeli'ye ulaşılmıştır. Önce İngilizce ölçek uygulanmış ve araştırmacı bu süreci kendisi yürütmüştür. 15 gün sonra aynı kişilere ölçeğin Arapça formu uygulanmıştır. Ancak ilk ulaşılan 25 kişiden 3'üne ulaşılamamış bu sebeple dilsel eşdeğerlik çalışması için toplam 22 kişiden 2 hafta ara ile İngilizce ve Arapça formlar elde edilmiştir.

İkinci uygulama ise Arapça'ya uyarlanacak ölçeğin güvenilirlik ve geçerliliğine test edecek verileri toplamaya yönelik olmuştur. Araştırmacı, ana dili Arapça olan ve alana hakim 4 kişiden ölçeğin Suriyeliler'e uygulanması noktasında destek almıştır. Ölçeğin yönergesi gelen geribildirimler neticesinde çok açık ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiği için çok fazla açıklama yapmaya gerek kalmadan, farklı sosyo-ekonomik bölgelerde yaşayan Suriyeliler'e Arapça ölçek uygulanmıştır. Ulaşılan 439 kişiden alınan formlar ile veri seti oluşturulmuştur. Ancak yapılan tekli ve çok değişkenli uç değerler varsayımı analizi sonucu 15 katılımcının verileri çıkarılmış ve geriye 424 kişilik veri seti kalmıştır.

3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Yapılan bu araştırmada dilsel eşdeğerliğin test edilmesi için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı ve bağımlı örneklem için t testi uygulanmıştır. Ölçeğin uygulanması sonucu elde edilen verilerin güvenilirliği, Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı aracılığıyla hesaplanmıştır. Bütün analizler PASW Statistic 18 programı ile yapılmıştır. Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin yapı geçerliği DFA ile araştırılmıştır. DFA için Lisrel 8.7 programından faydalanılmıştır.

Suriyeliler'e uygulanan Sosyokültürel Uyum Ölçeği ile elde edilen veriler işlenmeden önce, bu verilerin belirlenen uygun çerçeve içinde yer alıp almadığı veya hatalar olup olmadığı kontrol edilmiştir. Veriler işlenmeden önce karşılaması gereken birtakım varsayımlar vardır. Üzerinde durulması ve incelenmesi gereken bu varsayımlar; kayıp veri olmaması, tek değişkenli ve çok değişkenli normal dağılım göstermesi, örneklem büyüklüğünün uygun olması, tekli ve çoklu uç değerler olmaması, doğrusallık, çoklu bağlantı (multicollinearity) ve tekillik (singularity) olmaması şeklindedir. Bu varsayımlar Pasw Statistic 18.0 programı ile araştırılmıştır.

Dilsel eşdeğerliğin incelenmesi için katılımcıların ölçeğin orijinal formu ve Arapça formuna verdikleri yanıtlardan ölçek ve alt boyutları için toplam puanlar alınmıştır. Bu puanlar arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin orijinal ve çeviri formlarından elde edilen puanlar arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığının belirlenmesi için yapılan bağımlı örneklem t testi hesaplanmıştır.

Araştırmaya katılan örneklem grubunun demografik özellikleri, sıklık ve yüzde tabloları ile yorumlanmıştır. Çevrilen ölçeğin yapı geçerliliği için Doğrulayıcı Faktör Analizi

uygulanmıştır. Ölçeğin iç tutarlık güvenirliği Cronbach Alpha katsayısı ile hesaplanmıştır. Analizler tablo haline getirilerek, açıklamaları ile verilmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ve yorumlar, çalışmanın ‘Bulgular ve Yorumlar’ kısmında analiz edilecektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Yapılan bu araştırmada dilsel eşdeğerliğin test edilmesi için Pearson Momentler arpımı Korelasyon katsayısı ve bağımlı örneklemler için t testi uygulanmıştır. Ölçekten elde edilen puanların güvenirliği, Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı aracılığıyla hesaplanmıştır.

Bütün bu analizler PASW Statistic 18 programı ile yapılmıştır. Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin yapı geçerliği DFA ile araştırılmıştır. DFA için Lisrel 8.7 programından faydalanılmıştır.

4.1. Revize Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (SCAS-R) Arapça'ya Uyarlama Çalışması

Yapılan bu araştırmada Ward ve Kennedy (1999) tarafından geliştirilen ve Wilson (2013) tarafından revize edilen, Sosyokültürel Uyum Ölçeğinin (SCAS-R) Arapçaya uyarlanması amaçlanmıştır. Belirlenen amaç doğrultusunda Türkiye'de yaşayan Suriyeli katılımcılarla ölçeğin uyarlama çalışması yapılmıştır. Aşağıda sırasıyla önce ölçeğe ilişkin bilgiler verilmiş, sonra uyarlama sürecinden bahsedilmiş ve yapılan analizler ve bulgular sunulmuştur.

4.2. Revize Edilmiş Sosyokültürel Uyum Ölçeği

Bireyin içinde bulunduğu yeni kültürel çevreye adapte olma becerisi olarak kavramsallaştırılan sosyal uyumu ölçmeye yarayan Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) 21 madde ve beş boyuttan oluşan bir ölçektir. Ölçek beşli Likert tipi puanlanmakla birlikte toplam puanı alınabilen bir ölçek olup ölçekten alınan toplam puan arttıkça kültürel uyumun arttığı ifade edilmektedir (Wilson, 2013:67). Ölçek kişilerarası iletişim (interpersonal communication), akademik/iş performansı (academic/work performance), kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım (personal interests & community involvement), ekolojik uyum (ecological adaptation) ve dil yeterliği (language proficiency) beş alt boyuttan meydana gelmektedir.

Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin iç tutarlık güvenilirliği Cronbach Alpha katsayısı ile hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğin kişilerarası iletişim alt boyutu için Cronbach Alpha katsayısı 0.89, akademik/iş performansı alt boyutu için Cronbach Alpha katsayısı 0.86, kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım alt boyutu için Cronbach Alpha katsayısı 0.76, ekolojik uyum alt boyutu için Cronbach Alpha katsayısı 0.71, dil yeterliği alt boyutu için Cronbach Alpha katsayısı 0.90 ve ölçeğin tamamı için Cronbach Alpha katsayısı 0.92 olarak hesaplanmıştır (Wilson, 2013:80).

4.2.1. SCAS-R'nin Uyarlama Sürecine İlişkin Bilgiler

Ölçek uyarlama çalışmalarında uyarlanması hedeflenen ölçeğin, uyarlanmasının yapıldığı kültürde dilsel eşdeğerliliğinin araştırılması gerekmektedir (Hambleton ve Patsula, 1999; Şekercioğlu ve Koç, 2017:1432). Yapılan bu çalışmada dilsel eşdeğerliğin sağlanması için ölçeğin orijinal formu olan İngilizce formu önce Arapça'ya çevrilmiştir. Yapılan çeviri her iki dili ve kültürü bilen uzmanlara gönderilmiş, uzman önerileri doğrultusunda ölçeğin çevrilen Arapça formuna ulaşılmıştır. İngilizce ölçek formunun Arapça tercümesi, İngilizce ve Arapça'yı ileri derecede bilen ve alan uzmanlardan oluşan 5 kişilik ekibe yaptırılmıştır.

Daha sonra Arapça ve İngilizce diline hâkim 2 dil bilimci tarafında tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. Orijinal İngilizce form ile yeniden İngilizce'ye çevrilen her iki form karşılaştırılmış, Arapça çeviride bazı küçük değişiklikler yapılmıştır. Elde edilen geçici Arapça Form, 15 kişiye uygulanmış ve görüşleri alınmıştır. Bu çalışma sonucunda; gelen geri dönüşler neticesinde ölçeğin uygulanmasına yönelik daha detaylı ve daha açıklayıcı bir Arapça yönerge metni yazılmıştır. Arapça form, 3 kişilik alan uzmanı ve 1 dil bilimci ile birlikte yeniden incelenmiş, Arapça dilini en iyi şekliyle ifade edebilme açısından, bazı maddeler yeniden gözden geçirilmiş, uygun görülen düzenlemelerin yapılması neticesinde Arapça formunun son hali elde edilmiştir. Ölçeğin orijinal İngilizce formu ile çevirisi yapılan Arapça formu 15 gün ara ile 22 katılımcıya uygulanmıştır. Katılımcılar, Gaziantep'te yaşayan, Birleşmiş Milletler çalışanları, uluslararası sivil toplum kuruluşlarında çalışanlar ve akademisyenler oluşan bu grup, çok iyi düzeyde İngilizce konuşan ve ana dili Arapça olan kişilerden oluşmaktadır. Katılımcıların ölçeğin orijinal formu ve Arapça formuna verdikleri yanıtlardan ölçek ve alt boyutları için toplam puanlar alınmıştır. Bu puanlar arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları hesaplanmış ve Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. SCAS-R'nin Orijinal Formu ve Çeviri Formu Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Alt Ölçekler	Korelasyon Katsayısı
Kişilerarası İletişim	.98**
Akademik/İş Performansı	.99**
Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım	.95**
Ekolojik Uyum	.89**
Dil Yeterliği	.99**

Tablo 2 incelediğinde SCAS-R'nin orijinal ve çeviri formlarından elde edilen puanlar arasında hesaplanan korelasyon katsayılarının çok yüksek ve istatistiksel açıdan anlamlı oldukları görülmektedir. Elde edilen bu sonuç SCAS-R'nin çevirisi yapılan Arapça formunun dilsel eşdeğerliğinin sağlandığına kanıt olarak sunulabilir.

Dilsel eşdeğerliğe yönelik bir başka kanıt için, ölçeğin orijinal ve çeviri formlarından elde edilen puanlar arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlılığı da test edilmiştir. Bunun için bağımlı örneklem t testi uygulanmıştır.

Bağımlı örneklem t testi için puanların dağılımlarının normal olması gerekir (Büyüköztürk, 2009). Bunun için normallik testi sonuçlarından ve betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. İlgili bulgular Ek 1'de sunulmuştur.

Ek 1. Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
b1i	.225	21	.007	.908	21	.050
b1a	.152	21	.200*	.942	21	.238

b2i	.157	21	.194	.934	21	.165
b2a	.181	21	.071	.920	21	.087
b3i	.163	21	.149	.966	21	.647
b3a	.109	21	.200*	.983	21	.961
b4i	.157	21	.189	.929	21	.133
b4a	.155	21	.200*	.915	21	.069
b5i	.188	21	.050	.920	21	.087
b5a	.189	21	.048	.895	21	.029
i_toplam	.111	21	.200*	.971	21	.748
a_toplam	.129	21	.200*	.957	21	.456

Normallik testi sonuçlarında kişi sayısının 50'den büyük olması halinde Kolmogorov-Smirnov anlamlılık düzeyi incelenmektedir (Büyüköztürk, Bökeoğlu ve Köklü, 2009). Sonucun istatistiksel açıdan anlamlı olmaması ($p > .05$) puanların evrendeki dağılımının normal olduğu anlamına gelmektedir. Normallik testi sonuçlarında puanların normal dağılım göstermediği durumlar olmuş, bunun üzerine betimsel istatistikler incelenmiştir.

Ek 1.1 Betimsel İstatistikler

	N	X	Medyan	X	SS	Çarpıklık	Basıklık
b1i	22	25.5909	27.00	25.5909	4.17086	-.583	-.836
b1a	22	25.7727	24.3890	25.7727	4.33075	-.619	-.622
b2i	21	15.1905	16.00	15.1905	3.02686	-.081	-1.340
b2a	21	15.0952	16.00	15.0952	3.01504	-.089	-1.383
b3i	22	12.6818	12.00	12.6818	2.90134	-.051	-.470

b3a	22	12.5909	13.00	12.5909	2.77161	-.181	-.333
b4i	22	13.9091	14.00	13.9091	2.06810	-.222	-1.069
b4a	22	14.1818	14.00	14.1818	2.30189	-.553	-.628
b5i	22	6.4545	6.00	6.4545	2.40490	.084	-.923
b5a	22	6.4545	6.00	6.4545	2.50195	.149	-1.095
i_toplam	21	74.8571	75.00	74.8571	11.64167	-.184	-.973
a_toplam	21	75.1905	76.00	75.1905	11.66884	-.246	-.954

Betimsel istatistikler incelendiğinde ortalama ve medyanın birbirine yakın olması, çarpıklık ve basıklık katsayılarının da -1 ve 1 arasında olması verilerin normalden aşırı sapmadığının bir göstergesi olarak sunulabilir (Büyüköztürk, Bökeoğlu ve Köklü, 2009). Yapılan incelemelerde puanların normal dağıldığı görülmüştür. Bağımlı örneklem için t testi sonuçlarından elde edilen bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. SCAS-R'nin Orijinal ve Çeviri Formları Puanları İçin Bağımlı Örneklem T Testi Sonuçları

Alt Ölçekler	Orijinal Ölçek		Çeviri Ölçek		Sd	t	p
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss			
Kişilerarası İletişim	25.59	4.17	25.77	4.33	21	-.94	.36
Akademik/İş Performansı	15.19	3.03	15.09	3.012	20	1.45	.16
Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım	12.68	2.90	12.59	2.77	21	.49	.63
Ekolojik Uyum	13.91	2.07	14.18	2.30	21	-1.24	.23
Dil Yeterliği	6.46	2.41	6.46	2.50	21	.00	1.00
Toplam	74.86	11.64	75.19	11.67	20	-.96	.34

Tablo 3'te SCAS-R'nin orijinal ve çeviri formlarından elde edilen puanlar arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığının belirlenmesi için yapılan bağımlı örneklem t testi sonuçları yer almaktadır. Tablo 3'e göre kişilerarası iletişim ($t_{(21)}=-.94$, $p>.05$), akademik/iş performansı ($t_{(20)}=1.45$, $p>.05$), kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım ($t_{(21)}=.49$, $p>.05$), ekolojik uyum ($t_{(21)}=-1.24$, $p>.05$), dil yeterliği ($t_{(21)}=.00$, $p>.05$) ve ölçeğin tamamında ($t_{(20)}=-.96$, $p>.05$) SCAS-R'nin orijinal ve çeviri formlarından elde edilen puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır. Elde edilen bu bulgu, çevirisi yapılan ölçeğin dilsel eşdeğerliğinin sağlandığına kanıt olarak sunulabilir.

SCAS-R'nin dilsel eşdeğerliğinin sağlandığı görüldükten sonra geçerliği ve güvenilirliğine ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

4.2.2. SCAS-R'nin Geçerlik ve Güvenirliğinin Belirlenmesi

Çevirisi yapılan SCAS-R'nin orijinal faktör yapısının doğrulanıp doğrulanmadığı diğer bir deyişle yapı geçerliğinin sağlanıp sağlanmadığı doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile araştırılmıştır. Veriler işlenmeden önce karşılaması gereken birtakım varsayımlar vardır. Üzerinde durulması ve incelenmesi gereken bu varsayımlar; kayıp veri olmaması, tek değişkenli ve çok değişkenli normal dağılım göstermesi, örneklem büyüklüğünün uygun olması, tekli ve çoklu uç değerler olmaması, doğrusallık, çoklu bağlantı (multicollinearity) ve tekillik (singularity) olmaması şeklindedir. İlk olarak her bir ölçek için veri setlerinin varsayımlara ilişkin bulguları ve daha sonra DFA sonuçları aşağıda sırasıyla verilmiştir. Yapılan bu araştırmada verilerin DFA'ya uygunluğu diğer bir deyişle varsayımlar Pasw Statistic 18.0 programı ile araştırılmış, DFA Lisrel 8.7 programı ile yapılmıştır.

Örneklem büyüklüğü: Yapılan bu araştırmada 21 maddeden oluşan SCAS-R 439 katılımcıya uygulanmıştır. Literatüre bakıldığında, uygun örneklem büyüklüğü için uyarlaması yapılacak ölçeğin madde sayısının beş katı katılımcıya ulaşılması uygun görülmektedir (Crocker ve Algina, 1986; Tavşancıl, 2005). Bu sebeple yeterli katılımcı sayısına ulaşıldığı söylenebilir. Bunun yanı sıra örneklemin yeterli sayıda mı değil mi, belirleyebilmek için Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) testi yapılarak, KMO değeri 0.90 olarak elde edilmiştir. KMO değerinin 0.80'den daha yüksek çıkması, bu çalışmanın örneklem büyüklüğünün uygunluğuna kanıt olabilir (Tavşancıl, 2010).

Kayıp veri: Bu çalışmada kayıp veri sayısı yok denecek kadar azdır. Ölçek maddelerinden beşinci maddeye iki kişi, sekizinci, dokuzuncu, 11., 14. ve 18. maddelere birer kişi yanıt vermemiştir. Kayıp verilere ilgili maddelerin ortalama değerleri atanarak analizler yürütülmüştür.

Tekli ve çok değişkenli uç değerler: Tek değişkenli uç değerlerin hesaplanmasında standart z puanlarından yararlanılmıştır. Standart puanların değerlendirilmesinde - 4 puan ve + 4 puan referans alınmıştır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Örneklem büyüklüğünün 100'den büyük olduğu durumlarda belirlenen referans değerlerinin kullanılması önerilmektedir. Araştırma 439 katılımcıdan oluştuğu için bu standart puanların dışında kalan veriler, veri setinden çıkarılmıştır. Çok değişkenli uç değerlerin kontrolü ise Mahalanobis

uzaklıkları ile belirlenmiştir. Buna göre veri setinden toplam 15 katılımcı tek ve çok değişkenli uç değerler varsayımı gereği veriden çıkarılarak geriye 424 kişilik veri seti kalmıştır. Çıkarılan verilerden dolayı KMO testi yeniden yapılmış test sonucunda bu değer 0.90 olduğu, diğer bir deyişle değişmediği görülmüştür.

Tek değişkenli ve çok değişkenli normal dağılım: Tek değişkenli normal dağılım, maddeler için elde edilen çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri hesaplanarak test edilmiştir. Tablo 4’te SCAS-R’nin maddeleri için elde edilen çarpıklık ve basıklık değerleri verilmiştir. Değişkenlerin tek değişkenli normalliğe sahip olabilmesi için çarpıklık katsayısının |3.0|’ten; basıklık katsayısının ise |10.0|’dan küçük olması beklenmektedir (Kline, 2011: 63).

Tablo 4. SCAS-R Maddelerinin Çarpıklık ve Basıklık Katsayıları

Maddeler	Çarpıklık	Basıklık	Maddeler	Çarpıklık	Basıklık
M1	-.308	-.737	M12	-.523	-.144
M2	-.288	-.584	M13	-.466	-.267
M3	-.396	-.442	M14	-.170	-.568
M4	-.195	-.701	M15	-.484	-.534
M5	-.031	-.775	M16	-.343	-.645
M6	-.442	-.297	M17	-.269	-.265
M7	-.505	-.330	M18	.047	-.623
M8	-.114	-.813	M19	-.286	-.590
M9	-.222	-.511	M20	-.007	-1.122
M10	-.054	-1.041	M21	-.247	-.679
M11	-.398	-.460			

Tablo 4 incelendiğinde maddelerin tek değişkenli normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çok değişkenli normallik için LISREL 8.7 programından yararlanılmıştır. LISREL 8.7 aracılığıyla hesaplanan “Relative Multivariate Kurtosis” değeri 1.13 çıkmıştır. Bu değer birine yakın olması çok değişkenli normal dağılıma kanıt olarak sunulabilir (STATISTICA, 2017). Elde edilen bu değer birden çok sapma göstermediği için verilerin çok değişkenli normal dağılım gösterdikleri söylenebilir.

Çoklu bağlantılılık ve tekliklik: Değişkenler arasındaki korelasyonun 0.90 ve üzerinde olması çoklu bağlantılılık problemine, 1.00 olması ise tekliklik problemine yol açmaktadır.

SCAS-R'nin maddeleri için elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Elde edilen korelasyon katsayı değerlerinin en büyük ve en küçük değerleri Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. SCAS-R Maddeleri Arasındaki Korelasyon Katsayılarının En Küçük ve En Büyük Değerleri

	En küçük	En büyük
SCAS-R	0.10	0.51

Tablo 5 incelendiğinde veri setinde çoklu bağlantılılık ve teklik problemi olmadığı görülmektedir. Ayrıca değişkenler arasında çoklu bağlantı ve teklik olup olmadığını belirlemek için varyans artış faktörleri (VIF) ve tolerans değerleri de incelenmiştir. Bütün değişkenlerin VIF değerleri 10'dan küçük ve tolerans değerleri 0.10'dan büyük olduğunda değişkenler arasında çoklu bağlantı ve teklik problemi bulunmamaktadır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Araştırmada elde edilen VIF değerlerinin ve tolerans değerlerinin en küçük ve en büyük değerleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. SCAS-R İçin VIF ve Tolerans Değerlerinin En Küçük ve En Büyük Değerleri

		En küçük	En büyük
SCAS-R	VIF	1.50	2.51
	Tolerans	0.39	0.77

Tablo 6 incelendiğinde, bütün değişkenlerin VIF değerleri 10'dan küçük ve tolerans değerleri 0.10'dan büyük olduğu için değişkenler arasında çoklu bağlantı problemi bulunmadığı ifade edilebilir.

Varsayımların kontrolü sonucunda 424 kişiden oluşan veriye ulaşılmıştır. Veri setinin yaş aralığı ve cinsiyet dağılımları ile alakalı özellikler Tablo 7'de sunulmuştur.

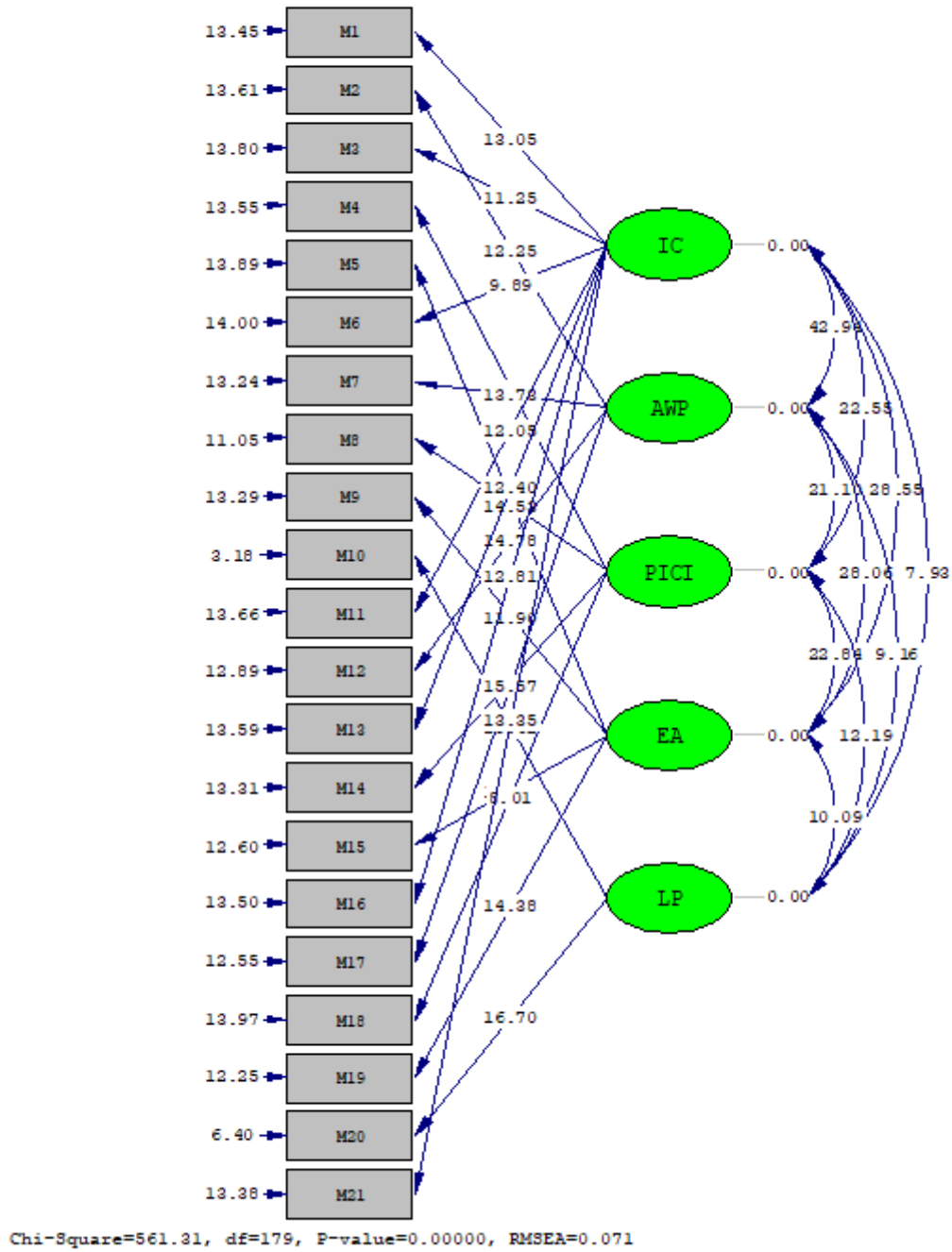
Tablo 7. Katılımcıların Yaş ve Cinsiyet Dağılımları

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	212	50.0
	Erkek	212	50.0
Yaş	18-23	102	24.1
	24-29	137	32.3
	30-35	90	21.2
	36-40	47	11.1
	41-46	30	7.1
	47-53	18	4.2
Toplam		424	100.0

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyete göre eşit oranlarda oldukları görülmektedir. Katılımcıların yaş dağılımları incelendiğindeyse en fazla katılımın 24-29 yaş aralığında olduğu, bunu sırasıyla 18-23, 30-35, 36-40, 41-46 ve 47-53 yaş aralıklarının takip ettikleri görülmektedir.

4.2.3. Yapı Geçerliğine Yönelik Bulgular

Varsayımlara ilişkin bulgular incelendiğinde araştırmada kullanılan SCAS-R'nin yapı geçerliğinin diğer bir deyişle faktör yapısının DFA ile kontrol edilmesinde bir sorun olmadığı görülmüştür. Özetle DFA için gerekli varsayımları sağlanmıştır. Varsayımlarından kontrolü sonrasında yapılan DFA analizi sonucunda Şekil 1'e ulaşılmıştır.

Şekil 1. SCAS-R'nin DFA Sonucu

Şekil 1'de SCAS-R'nin faktör yapısının doğrulanıp doğrulanmadığının belirlenmesi için yapılan DFA sonucunda ortaya çıkan path-diagramı verilmiştir. Şekil 1 incelendiğinde oklar üzerinde yer alan t değerlerinin hiçbirinin kırmızı olmadığı, diğer bir deyişle tamamının

istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir. Yani tüm maddeler ilgili boyutların anlamlı yordayıcılarıdır. Tablo 8’de DFA sonuçlarının değerlendirilmesinde kullanılan uyum iyiliği ölçütleri (Kline, 2011; Tabachnick ve Fidell, 2007) ve SCAS-R için elde edilen değerler verilmiştir.

Tablo 8. Uyum İyi Değerlerinin Kabul Aralıkları ve SCAS-R DFA Uyum İyi Değerleri

Uyum İyi Değerleri	İyi uyum	Kabul edilebilir uyum	Elde edilen değer
χ^2/sd	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	$2 < \chi^2/sd < 5$	3.14
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq 0.05$	$0.05 < RMSEA \leq 0.08$	0.07
SRMR	$0 \leq SRMR \leq 0.05$	$0.05 < SRMR \leq 0.10$	0.06
NFI	$0.95 \leq NFI \leq 1$	$0.90 \leq NFI \leq 0.95$	0.94
NNFI	$0.97 \leq NNFI \leq 1$	$NNFI \geq 0.90$	0.95
CFI	$0.97 \leq CFI \leq 1$	$CFI \geq 0.90$	0.96
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1$	$0.90 \leq GFI < 0.95$	0.89
AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$0.85 \leq AGFI < 0.90$	0.86
IFI		$IFI \geq 0.90$	0.96
RFI	$0.90 < RFI < 1.00$	$0.85 < RFI < 0.90$	0.93

Tablo 8’de DFA sonucunda ulaşılan uyum iyiliği indekslerinin tamamına yakının, kabul edilebilir uyum değerlerine denk geldiği görülmektedir. Elde edilen bu sonuç SCAS-R’nin beş boyutlu yapısının doğrulandığını göstermektedir. Buna göre SCAS-R’nin yapı geçerliği sağlanmıştır.

4.2.4. SCAS-R’nin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Faktör yapısı doğrulanan SCAS-R’nin güvenirliliği için Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğin kişilerarası iletişim alt boyutu için Cronbach Alpha katsayısı 0.76, akademik/iş performansı alt boyutu için Cronbach Alpha katsayısı 0.73, kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım alt boyutu için Cronbach Alpha katsayısı 0.61, ekolojik uyum alt boyutu için Cronbach Alpha katsayısı 0.67, dil yeterliği alt boyutu için Cronbach Alpha katsayısı 0.84 ve ölçeğin tamamı için Cronbach Alpha katsayısı 0.90 olarak hesaplanmıştır.

Elde edilen güvenirlik katsayılarını incelendiğinde en düşük güvenirlik katsayısının 0.61 olduğu görülmektedir. Literatürde güvenirlik katsayısının 0.60 ve üzeri olması durumunda gvenirliklerin oldukça yüksek olduğu belirtilmektedir (Tavşancıl, 2010). Buna göre ölçekten elde edilen puanlar güvenilirdir.

Yapılan bu araştırmada SCAS-R'nin Arap kültürüne uyarlanması hedeflenmiştir. Belirlenen hedef doğrultusunda ölçeğin geçerliği için DFA yapılmış ve ölçeğin orijinal faktör yapısının doğrulandığı grlmştir. Yine ölçekten elde edilen puanların güvenirliği hesaplanmış, elde edilen güvenirlik katsayılarının yüksek olduğu grlmştir. Tüm sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde SCAS-R'nin Arap kültürü dikkate alındığında güvenilir ve geçerli bir lme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Yapılan bu araştırmada Ward ve Kennedy (1999) tarafından geliştirilen ve Wilson (2013) tarafından revize edilen, sosyokültürel uyum ölçeğinin (SCAS-R) Arapça'ya uyarlanması amaçlanmıştır. Belirlenen amaç doğrultusunda Gaziantep'te yaşayan Suriyeli katılımcılarla ölçeğin uyarlama çalışması yapılmıştır.

Yapılan bu araştırmada dilsel eşdeğerliğin test edilmesi için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ve Bağımlı Örneklem t Testi uygulanmıştır. Ölçekten elde edilen puanların güvenilirliği, Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı aracılığıyla hesaplanmıştır. Yapı geçerliği için ise doğrulayıcı faktör analizi yöntemi kullanılmıştır.

5.1.1. Dilsel Eşdeğerlilik Sonuçları

Dilsel Eşdeğerlik çalışması için, katılımcıların ölçeğin orijinal formu ve Arapça formuna verdikleri yanıtlardan ölçek ve alt boyutları için toplam puanlar alınmıştır. Bu puanlar arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Hesaplama sonucu $p < .001$ anlamlılık düzeyinde Kişilerarası İletişim 0.98, Akademik/İş Performansı, 0.99, Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım 0.95, Ekolojik Uyum 0.89 ve Dil Yeterliği 0.99 bulunmuş, ölçeğin toplam iç güvenilirliği ise 0.99 bulunmuştur. SCAS-R'nin orijinal ve çeviri formlarından elde edilen puanlar arasında hesaplanan korelasyon katsayılarının çok yüksek ve istatistiksel açıdan anlamlı oldukları görülmektedir.

Ayrıca SCAS-R'nin orijinal ve çeviri formlarından elde edilen puanlar arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığının belirlenmesi Bağımlı Örneklem t Testi sonuçlarına bakıldığında; kişilerarası iletişim ($t_{(21)} = -.94$, $p > .05$), akademik/iş performansı ($t_{(20)} = 1.45$, $p > .05$), kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım ($t_{(21)} = .49$, $p > .05$), ekolojik uyum ($t_{(21)} = -1.24$, $p > .05$), dil yeterliği ($t_{(21)} = .00$, $p > .05$) ve ölçeğin tamamında ($t_{(20)} = -.96$, $p > .05$) SCAS-R'nin orijinal ve çeviri formlarından elde edilen puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Dilsel eşdeğerliğe yönelik yapılan analizler sonucunda; ölçeğin dilsel eşdeğerliğinin sağlandığı görülmüştür. Dolayısıyla, araştırmanın birinci alt problemine cevaben, SCAS-R'nin Arapça dil eşdeğerliğine sahip olduğu söylenebilir.

5.1.2 Varsayımlara İlişkin Sonuçlar

DFA yapılabilmesi için, veriler işlenmeden önce karşılaması gereken birtakım varsayımlar vardır. Üzerinde durulması ve incelenmesi gereken bu varsayımlar; kayıp veri olmaması, tek değişkenli ve çok değişkenli normal dağılım göstermesi, örneklem büyüklüğünün uygun olması, tekli ve çoklu uç değerler olmaması, doğrusallık, çoklu bağlantı (multicollinearity) ve tekillik (singularity) olmaması şeklindedir.

Örneklemin yeterli sayıda mı değil mi, belirleyebilmek için Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) testi yapılarak, KMO değeri 0.90 olarak elde edilmiştir. KMO değerinin 0.80'den daha yüksek çıkması, bu çalışmanın örneklem büyüklüğünün uygunluğuna kanıt olabilir Yapılan standart z puanı testi ve Mahalanobis uzaklıkları testi sonucu standart puan dışında kalan 15 kişi geçerlik ve güvenilirlik veri setinden çıkarılmıştır. Analizler 424 kişi ile yapılmıştır.

Varsayımlara ilişkin bulgular incelendiğinde araştırmada kullanılan SCAS-R'nin yapı geçerliğinin diğer bir deyişle faktör yapısının DFA ile kontrol edilmesinde herhangi bir sakınca olmadığı görülmüştür. Özetle DFA için gerekli varsayımlar sağlanmıştır.

5.1.3. Geçerlik Sonuçları

Geçerlik sürecinde öncelikle örneklemden elde edilen verilerin Wilson'un (2013) elde ettiği değerlerle uyumunun sınanması adına doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmış ve şu sonuçlar elde edilmiştir:

$\chi^2/sd=3.14$; $RMSEA=0.07$; $SRMR=0.06$; $NFI=0.94$ $NNFI=0.95$; $CFI=0.96$; $GFI=0.89$; $AGFI=0.86$; $IFI=0.96$ $RFI=0.93$ χ^2/sd değeri 0 ile 2 arasında iyi uyuma işaret ederken, beş ve daha az ise kabul edilebilir bir değerdir (Hooper ve Mullen [2008]'den aktaran Çapık, 2014:2000).

$RMSEA$ ve $SRMR$ değerinin 0 ile 0.05 arasında olması iyi uyuma, $RMSEA$ 0.05 ile 0.08 arasında değer vermesi, $SRMR$ 'nin ise 0.05 ile 0.10 arasında değer vermesi kabul edilebilir uyuma işarettir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk [2010]'dan aktaran Çarpık, 2014:202).

NFI, NNFI, CFI, GFI, IFI değerlerinin uyum için 0.90'dan yüksek olması beklenmektedir. AGFI ve RFI değerlerinin 0.90 ile 1.00 arasında olması iyi uyuma; 0.85 ile 0.90 arasında olması kabul edilebilir uyuma işaret etmektedir (Kline, 2011; Tabachnick ve Fidell, 2007).

DFA sonucunda ulaşılan uyum iyiliği indekslerinin tamamına yakının, kabul edilebilir uyum değerlerine denk geldiği görülmektedir. Elde edilen bu sonuç SCAS-R'nin beş boyutlu yapısının doğrulandığını göstermektedir. Buna göre SCAS-R'nin yapı geçerliği sağlanmıştır ve geçerli bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

5.1.4. Güvenirlilik Sonuçları

Faktör yapısı doğrulanan SCAS-R'nin güvenirliliği için Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğin kişilerarası iletişim alt boyutu için Cronbach Alpha katsayısı 0.76, akademik/iş performansı alt boyutu için Cronbach Alpha katsayısı 0.73, kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım alt boyutu için Cronbach Alpha katsayısı 0.61, ekolojik uyum alt boyutu için Cronbach Alpha katsayısı 0.67, dil yeterliği alt boyutu için Cronbach Alpha katsayısı 0.84 ve ölçeğin tamamı için Cronbach Alpha katsayısı 0.90 olarak hesaplanmıştır.

Elde edilen güvenirlilik katsayıları incelendiğinde en düşük güvenirlilik katsayısının 0.61 olduğu görülmektedir. Literatürde güvenirlilik katsayısının 0.60 ve üzeri olması durumda güvenirliliklerin oldukça yüksek olduğu belirtilmektedir (Tavşancıl, 2010). Buna göre ölçekten elde edilen puanlar güvenilirirdir.

Yapılan bu araştırmada SCAS-R'nin Arap kültürüne uyarlanması hedeflenmiştir. Belirlenen hedef doğrultusunda;

Ölçeğin dil eşdeğerliği için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları ve Bağımlı Örneklem T Testi yapılmış, ölçeğin dil eşdeğerliği sağlandığı sonucuna varıldığı söylenebilir. Ölçeğin geçerliği için DFA yapılmış ve ölçeğin orijinal faktör yapısının doğrulandığı söylenebilir.

Ölçekten elde edilen puanların güvenirliliği hesaplanmış, elde edilen güvenirlilik katsayılarının yüksek olduğu görülmüştür. Tüm sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde SCAS-R'nin Arap kültürü için; dilsel eşdeğerliği sağlanmış, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.2 Öneriler

Bu çalışmanın neticisinde öneriler iki başlık altında toplanmıştır. İlki göç ve mülteciler alanında teorik çalışmalar yapan araştırmacılara yönelik, ikincisi ise doğrudan göçmenlerle çalışan uygulayıcılar (saha çalışanları) ve politika yapıcı konumundaki yöneticilere (yerel veya ulusal) yöneliktir. Göç yönetimi açısından her iki grupta eşit öneme sahiptir ve birbirlerini tamamlayan bir bütünün parçalarıdır.

5.2.1 Araştırmacılara Öneriler

Bu çalışmanın bulguları Gaziantep'te yaşayan, 18 yaş üstü 439 kişilik bir örneklem grubundan elde edilmiştir. Krejcie ve Morgan (1970)'e göre bu örneklem sayısı 0,05 hata payı ve %95 güven düzeyinde, Gaziantep'te yaşayan anadili Arapça olan herkese genellenebilir, yine Krejcie ve Morgan (1970)'e göre bu örneklem sayısı ile yapılan araştırma Türkiye'de yaşayan ve anadili Arapça olan herkese genellenebilir (Krejcie ve Morgan, 1970:607). Ancak yine de kişilerin yaşadıkları coğrafi bölgenin ve geldikleri coğrafi bölgenin sosyal uyum düzeylerine etkisi göz önüne alınarak, daha geniş bir araştırmacı grubu ile, farklı sosyo-demografik özellik gösteren ve farklı bölgelerde yaşayan daha kalabalık bir örneklem üzerinde daha güncel bir araştırma yapılabilir. Daha geniş bir kitle ile çalışmak güvenilirliği olumlu yönde etkileyebilir.

Arap Kültürüne uyarlaması yapılan SCAS-R'den yararlanarak, sosyal uyum ile farklı değişkenler arasındaki ilişkiyi yordamaya yönelik çeşitli çalışma alanları keşfedilebilir.

Araştırmacılar sosyal uyuma yönelik yapacakları muhtemel akademik çalışmalarda, dil eşdeğerliği, geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış bu ölçeği kullanılabilir.

Bu araştırma Gaziantep'te yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeliler ile yapılmıştır. Buna benzer çalışmalarda farklı şehirlerde yaşayan Suriyeliler ile çalışılıp karşılaştırmalara gidilebilir. Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaşayan Suriyeliler sosyal uyum becerileri bakımından karşılaştırılabilir.

Arapça konuşulan coğrafyada sosyal uyuma yönelik geliştirilmiş bir ölçeğe rastlanamaması nedeniyle, sosyal uyumu ölçmeye yönelik farklı dillerde geliştirilmiş ölçeklerin uyarlamasının yapılması ya da Arap kültürüne özgü yeni ölçeklerin geliştirilmesi ile literatürün zenginleştirilmesi sağlanabilir.

Sosyal Uyum Kavramı, kesin sonuçları olan somut bir kavram değildir. Bu sebeple, çeşitli araştırmacıların geliştirmiş olduğu ölçeklerin uyarlama çalışmaları yapılarak, bu çalışma ile karşılaştırılabilir ve daha güçlü sonuçlar elde edilebilir.

5.2.3. Uygulayıcılara ve Politika Yapıcılara Öneriler

Göç dalgası sonucu yerel yönetimler başta olmak üzere bir çok kamu kurumunda yaşanan mali yükün, kaynakların verimli bir şekilde kullanılmasıyla hafifletilmesi açısından, ihtiyaçların belirlenmesinde ve politika oluşturulmasında bu çalışma politika yapıcılar tarafından ön değerlendirme ve ihtiyaç analizi yapmak noktasında kullanılabilir.

Bu uyarlama çalışmasının ön uygulamasını yaparak, özellikle sosyal uyuma yönelik kısıtlı bütçeler ile uygulanacak projelerde bölgesel ihtiyaçlar belirlenip, bu bölgelere ve ihtiyaçlara yönelik programlar oluşturularak kaynakların verimli bir şekilde kullanılması sağlanabilir.

Uyarlaması yapılan bu çalışma ile başvuru yapılacak uluslararası fonlara bilimsel bir temel hazırlanabilir.

Topluma yönelik hizmet sunan çeşitli merkezlerde göçmenler ile çalışmakta olan uzman kişiler, çalıştıkları grupların sosyal uyum düzeyini değerlendirme noktasında SCAS-R'nin sağladığı verilerden yararlanabilir. Ayrıca bu uzmanlar kişileri tanıma, sosyal uyumun arttırılmasına yönelik uygulamalar yapma ve program geliştirme gibi alanlarda, SCAS-R'den yararlanabilirler.

Çeşitli sosyo-ekonomik yapıdaki ve farklı eğitim düzeyindeki bireylerin sosyal uyum düzeylerinin geçerli ve güvenli bir şekilde ölçülebilmesinde SCAS-R'nin kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Böylelikle farklı ihtiyaçları olan gruplar belirlenebilecek ve bu ihtiyaçlar çerçevesinde etkin bir çalışmanın önü açılmış olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akıncı, B. Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). Uyum süreci üzerine bir değerlendirme: Göç ve toplumsal kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 58-83.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(20), 292-303.
- Baştürk, Ş. (2009). Uyum'dan dışlanma'ya: Yirmi birinci yüzyılda göçmenler ve sosyal politika. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 57, 515-548.
- Berry, J. W. (1984). Cultural relations in plural societies: Alternatives to segregation and their sociopsychological implications. In N. Miller and M. B. Brewer (Eds.), *Groups in contact: The psychology of desegregation* (pp. 11-27). Orlando, FL: Academic Press.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 46(1), 5-34.
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures. *Int J Intercult Relations*, 29(6), 697-712.
- Berry, J. W. and Ataca, B. (2000). Cultural factors in stress. In G. Fink (Eds.), *Encyclopedia of stress* (pp. 604-611). San Diego, CA: Academic Press.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. (1951). *Mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin sözleşme*. <http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf>. Erişim Tarihi: (30.08.2018).
- Bochner, S. (2006). Sojourners. In D. L. Sam and J. W. Berry (Eds.), *The Cambridge handbook of acculturation psychology* (pp. 181-197). New York, NY: Cambridge University Press.
- Budyta-Budzyńska, M. Adaptation, integration, assimilation – an attempt at a theoretical approach. http://www.migracje.civitas.edu.pl/migracje/images/pdf_eng/chapter%203.pdf Erişim Tarihi: (28.06.2018).
- Bulhan, H. A. (1985). *Frantz Fanon and the psychology of oppression*. New York, N.Y.: Plenum Press.

- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (10. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Bökeoğlu, Ö. ve Köklü, N. (2009). *Sosyal bilimler için istatistik*. (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Crocker, L. and Algina, J. (1986). *Introduction to classical and modern test theory*. Holt, Rinehart and Winston, 6277 Sea Harbor Drive, Orlando, FL 32887.
- Crowne, K. A. (2013). Cultural exposure, emotional intelligence, and cultural intelligence: An exploratory study. *International Journal of Cross Cultural Management*, 13(1), 5–22. doi: <https://doi.org/10.1177/1470595812452633>.
- Çağlayan, S. (2006). Göç kurumları ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, (25), 75.
- Çapık, C. (2014). Geçerlik ve güvenirlik çalışmalarında doğrulayıcı faktör analizi kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(3).
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi.
- Dawson B, Trapp RG. Probability&related topics for making inferences about data. Basic&Clinical Biostatistics. 3rd Edition, Lange medical Books/McGraw-Hill Medical Publishing Division, 2001, 69-72.
- Du, H., Li, X. and Lin, D. (2015). Individualism and sociocultural adaptation: Discrimination and social capital as moderators among rural-to-urban migrants in China. *Asian Journal of Social Psychology*, 18(2), 176-181. doi: <http://doi.org/10.1111/ajsp.12085>.
- Erdoğan, M. M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler toplumsal kabul ve uyum*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ergün, Ö. (2012). Türk turizm sektöründe yabancı işgören profili ve sosyo-kültürel uyum durumları üzerine bir araştırma. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 3(1), 131-147.
- Fielden, A. (2008). *New issues in refugee research*. Cenevre: UNHCR. <http://www.unhcr.org/486cc99f2.pdf>. Erişim Tarihi: (12.09.2018).

- Fisher, A. T., Sonn, C. C. and Bishop B. J. (2002). *Psychological Sense of Community: Research, Applications, and Implications*. New York: Kluwer Academic.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji* (H. Özel ve C. Güzel, Çev.). Ankara: Ayraç Yayınları.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2013). *Türkiye ve göç*. http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_tasarim_icler.pdf. Erişim Tarihi: (24.05.2018).
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2013). *Yabancılar ve uluslararası koruma kanunu*. http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_kanun.pdf. Erişim Tarihi: (24.05.2018).
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2018). *Göç istatistikleri-geçici koruma*. http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik. Erişim Tarihi: (29.08.2018).
- Güngör, D. (2016). Psikolojide ölçme araçlarının geliştirilmesi ve uyarlanması kılavuzu. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(38), 104-112.
- Güvenç, B. (1996). Göç olgusu ve Türk toplumu. *II. ulusal sosyoloji kongresi: Toplum ve göç* (ss. 20-25). Mersin: Sosyoloji Derneği Yayınları
- Hambleton, R. K. ve Patsula, L. (1999). Increasing the validity of adapted tests: Myths to be avoided and guidelines for improving test adaptation practices^{1,2}. 4 Ağustos 2018. <http://www.jattjournal.com/index.php/atp/article/view/48345/39215>.
- Hovardoğlu, S. (1998). *Eğitimde ve psikolojide ölçme standartları* (1. Baskı). Ankara: ÖSYM ve Türk Psikologları Derneği.
- Huck, S.W. (2001). *Reading statistics and research*. New York: Longman.
- Karabulut, A. (2012). *Duygusal zeka: baron ölçeği uyarlaması*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Karakuş, A. (2008). *Okul öncesi sosyal davranış ölçeği öğretmen formunun güvenilirlik ve geçerlik çalışması*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi* (9. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kırca, B. (2017). *Ergenler için kapsamlı bilinçli farkındalık deneyimleri envanterinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd Ed). New York: The Guilford Press.
- Krejcie, V. R. and Morgan, W. D. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Ma, Y. (2015). Acculturation attitudes and sociocultural adaptation of Chinese mainland sojourners in Hong Kong. *Advances in Language and Literary Studies*, 6(6), 69-73. doi: 10.7575/aiac.alls.v.6n.6p.69.
- Maydell-Stevens, E., Masgoret, A. M. and Ward, T. (2007). Problems of psychological and sociocultural adaptation among Russian-speaking immigrants in New Zealand. *Social Policy Journal of New Zealand*, 30, 178-198.
- Mokhothu, T. M. and Callaghan, C. W. The management of the international student experience in the South African context: The role of sociocultural adaptation and cultural intelligence. *Acta Commercii-Independent Research Journal in the Management Science*, 1-11
- Oguri, M. and Gudykunst W. B. (2002). The influence of self construals and communication styles on sojourners' psychological and sociocultural adjustment. *Int J Intercult Relations*, 26(5), 577-593. doi: [https://doi.org/10.1016/S0147-1767\(02\)00034-2](https://doi.org/10.1016/S0147-1767(02)00034-2).
- Öncü, H. (1994). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Matser Basım San. ve Tic. Ltd. Şti.
- Öner, N. (1987). Kültürlerarası ölçek uyarlamasında bir yöntem bilim modeli. *Psikoloji Dergisi*, 6(21), 80-83.
- Özgüven, İ. E. (1994). *Psikolojik testler*. Ankara: Yeni Doğu Matbaası PDREM.
- Savaşır, I. (1994). Ölçek uyarlamasındaki sorunlar ve bazı çözüm önerileri. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(33), 27-32.
- Searle, W. and Ward, C. (1990). The prediction of psychological and sociocultural adjustment during cross-cultural transitions. *IntematioJlal journal of Intercultural Relations*. 14(4). 449-464.
- Sencer, M. ve Sencer, Y. (1978). Toplumsal araştırmalarda yöntem bilim. Ankara: TODAİE.
- Shim, I. and Paprock, K. E. (2002). A study focusing on American expatriates' learning in host countries. *International Journal of Training and Development*, 6(1), 17.

Simic, M. and Tanaka, T. (2010). Exploratory factor analysis of the sociocultural adaptation scale (SeAS) among international students in Japan. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 27-38.

Sonn, C. C. (2002). Immigrant adaptation: Understanding the process through sense of community. In A. T. Fisher, C. C. Sonn and B. B. Bishop (Eds.), *Sense of community research, applications and implications* (pp. 4). New York: Kluwer.

STATISTICA (2017)

<http://documentation.statsoft.com/STATISTICAHelp.aspx?path=SEPATH/SePATH/Notes/MeasuresofMultivariateKurtosisSpreadsheet>. Erişim Tarihi: (12.04.2018).

Sümer, S. (2009). *International Students' Psychological and Sociocultural Adaptation in the United States*. Doctoral dissertation, Georgia State University, Atlanta, GA.

Şeker, B. D. and Akman, E. (2016). Psychological and sociocultural mechanisms of international students. *Cukurova Medical Journal*, 41(3), 504-514. doi: <https://doi.org/10.17826/cukmedj.237504>

Şekerciöglü, G. ve Koç, N. (2017). Çocuklar için benlik algısı profilinin uyarlanması ve farklı değişkenlere göre ölçme değişmezliğinin test edilmesi. *İlköğretim Online*, 16(4).

Tabachnick, B. G. and Fidel, L. S. (2007). *Using mulivariate statistics*. MA: Allyn&Bacon, Inc.

Tajfel, H. (1981). *Human groups and social categories*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Akara: Nobel Yayıncılık.

Tekin, H. (1993). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı.

Tezbaşaran, A. A. (1996). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Toivonen, A. (2011). *Socio-cultural adaptation of foreign professionals in Finland: The case of Cameroonian professionals*. Master of science thesis, Department of Management and Organization Hanken School of Economics, Helsinki.

Tonsing, K. N. (2014). Acculturation and adaptation of first-and second-generation South Asians in Hong Kong. *International Journal of Social Welfare*, 23, 410-420. doi: 10.1111/ijsw.12079.

Uluslararası Göç Örgütü. (2009). *Göç terimleri sözlüğü*. http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_terimleri_sozlugu.pdf. Erişim Tarihi: (17.06.2018).

UNHCR. (2018). *İstatistik*.

https://data2.unhcr.org/en/situations/syria#_ga=2.183883621.217256990.1533417053-1556506218.1533417053. Erişim Tarihi: (13.05.2018).

UNHCR. (2018). *Suriye acil durumu*. <http://www.unhcr.org/tr/suriye-acil-durumu>. Erişim Tarihi: (11.02.2018).

Ward, C. and Fischer, R. (2008). Personality, cultural intelligence, and cross-cultural adaptation. In SLVD (Eds.), *Handbook of cultural intelligence* (pp. 159-173). New York.

Ward, C. and Kennedy, A. (1999). The measurement of sociocultural adaptation. *International Journal of Intercultural Relations*. 23(4), 659-677.

Ward, C. and Rana-Deuba, R. (1999). Acculturation and adaptation revisited. *Journal of Cross-cultural Psychology*, 30(4), 422-442. doi: <https://doi.org/10.1177/0022022199030004003>.

Wilson, J. (2013). *Exploring the past, present and future of cultural competency research: The revision and expansion of the sociocultural adaptation construct*. Unpublished doctoral dissertation, Victoria University of Wellington, Wellington.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK). (2013). <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf>. Erişim Tarihi: (15.02.2018).

Yavuzer, H. (2001). *Çocuk psikolojisi* (21. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi

EKLER

EK.1 İngilizce Sosyokültürel Uyum Ölçeği

SCAS-R

Revised Sociocultural Adaptation Scale

Living in a different culture often involves learning new skills and behaviours. Thinking about life in [country], please rate your competence at each the following behaviours (1 = Not at all competent; 5 = Extremely competent).

	Not at all Competent			Extremely Competent	
1. Building and maintaining relationships.	1	2	3	4	5
2. Managing my academic/work responsibilities.	1	2	3	4	5
3. Interacting at social events.	1	2	3	4	5
4. Maintaining my hobbies and interests.	1	2	3	4	5
5. Adapting to the noise level in my neighbourhood.	1	2	3	4	5
6. Accurately interpreting and responding to other people's gestures and facial expressions.	1	2	3	4	5
7. Working effectively with other students/work colleagues.	1	2	3	4	5
8. Obtaining community services I require.	1	2	3	4	5
9. Adapting to the population density.	1	2	3	4	5
10. Understanding and speaking [host language].	1	2	3	4	5
11. Varying the rate of my speaking in a culturally appropriate manner.	1	2	3	4	5
12. Gaining feedback from other students/work colleagues to help improve my performance.	1	2	3	4	5
13. Accurately interpreting and responding to other people's emotions.	1	2	3	4	5

14. Attending or participating in community activities.	1	2	3	4	5
15. Finding my way around.	1	2	3	4	5
16. Interacting with members of the opposite sex.	1	2	3	4	5
17. Expressing my ideas to other students/work colleagues in a culturally appropriate manner.	1	2	3	4	5
18. Dealing with the bureaucracy.	1	2	3	4	5
19. Adapting to the pace of life.	1	2	3	4	5
20. Reading and writing [<i>host language</i>].	1	2	3	4	5
21. Changing my behaviour to suit social norms, rules, attitudes, beliefs, and customs.	1	2	3	4	5

EK. 2 Arapça Sosyokültürel Uyum Ölçeği

SCAS-R مقياس التكيف الاجتماعي والثقافي المنقح

غالباً ما يدفع البشر في عيشتهم مع ثقافاتٍ مختلفةٍ إلى تعلُّم مهاراتٍ وسلوكياتٍ جديدة. نحن في هذا الاستبيان نحرص أن نستمتع إلى تقييم تجربتك الشخصية في التكيف الاجتماعي في تركيا، عن حياتك في مدينتك التي تُقيم فيها.

يرجى تقييم كفاءتك وانسجامك في كل من السلوكيات الاجتماعية التالية بإعطاء علامة محددة، علماً بأن العلامات تصاعدية:

1= لا أستطيع على الإطلاق.	2= بالكاد أستطيع.	3= أستطيع.
1	4= أستطيع غالباً.	5= أستطيع دائماً بقوة.
1	أستطيع بناء العلاقات الاجتماعية والحفاظ عليها.	5 4 3 2 1
2	أستطيع إدارة وتنظيم مهامي وترتيب أولوياتي العلمية او المهنية بشكل جيد.	5 4 3 2 1
3	أتفاعل في المناسبات الاجتماعية واندمج معها.	5 4 3 2 1
4	أستطيع الحفاظ على اهتماماتي وهويتي وممارستها بشكل مستمر.	5 4 3 2 1
5	أستطيع التكيف مع مستوى الضوضاء في الحي.	5 4 3 2 1
6	أستطيع التفسير والرد على ايماءات الآخرين وتعابير وجوههم بدقة.	5 4 3 2 1
7	العمل بفعالية مع الطلاب الآخرين / زملاء العمل.	5 4 3 2 1
8	أستطيع الحصول على الخدمات الاجتماعية التي أطلبها.	5 4 3 2 1
9	أستطيع التكيف مع الكثافة السكانية.	5 4 3 2 1
10	أستطيع فهم وتحدث اللغة التركية.	5 4 3 2 1
11	أستطيع التحكم بنبرة حديثي بطريقة مناسبة ثقافياً.	5 4 3 2 1
12	استمع الى اراء وتعليقات الطلاب الآخرين / زملاء العمل للمساعدة في تطوير أدائي.	5 4 3 2 1
13	أستطيع تفسير مشاعر الآخرين بدقة واتفاعل معهم بناءً على تلك المشاعر.	5 4 3 2 1
14	احضر وشارك في أنشطة المجتمع.	5 4 3 2 1
15	أستطيع إيجاد الأماكن التي احتاجها في المدينة التي اقطن بها.	5 4 3 2 1
16	أستطيع التفاعل مع افراد الجنس الآخر.	5 4 3 2 1
17	أستطيع التعبير عن أفكارني للطلاب الآخرين / زملاء العمل بطريقة مناسبة ثقافياً.	5 4 3 2 1
18	أستطيع التعامل مع البيروقراطية.	5 4 3 2 1
19	أستطيع التكيف مع وتيرة الحياة وتغييراتها.	5 4 3 2 1
20	أستطيع القراءة والكتابة باللغة التركية.	5 4 3 2 1
21	أستطيع تغيير سلوكي ليتناسب مع القواعد الاجتماعية، والمواقف، والمعتقدات، والعادات	5 4 3 2 1

